

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น

5 ตอน คือ

1. สื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์
2. งานวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของโทรทัศน์
3. การจัดรายการโทรทัศน์
4. วรรณกรรมสำหรับเด็ก
5. วิวัฒนาการของภาพยนตร์การ์ตูน

1) สื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ล้วนแต่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง หรือทำให้สังคมมีแนวโน้มและคล้อยตามความคิดเห็นของสื่อมวลชนเหล่านั้นได้อย่างยิ่ง เนื่องจากสื่อมวลชนเหล่านั้นได้สะท้อนภาพของสังคมส่วนต่าง ๆ ออกมาให้สังคมส่วนอื่นได้รับรู้ สื่อมวลชนด้านโทรทัศน์ก็นับว่ามีอิทธิพลต่อจิตใจและความรู้สึกมากอย่างยิ่ง แขนงหนึ่ง สิ่งที่น่าสนใจก็คือว่าในปัจจุบันรายการโทรทัศน์ในประเทศไทยเราได้พยายามส่งเสริมผู้บริโภค โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ชมที่เป็นเด็กเพียงใด

เด็กกับโทรทัศน์

เด็กในปัจจุบันต่างกับเด็กในยุค 20-25 ปี ที่ผ่านมามากเห็นได้ชัด สาเหตุของความแตกต่างดังกล่าวอาจเนื่องมาจากโทรทัศน์ เพราะปัจจุบันโทรทัศน์ได้ทำหน้าที่เสมือนพี่เลี้ยง ครู พ่อแม่ หรือผู้ปกครองของเด็ก เนื่องจากโทรทัศน์เป็นสื่อที่เข้าถึงเด็กได้มากกว่าสื่ออย่างอื่น ชูติมา สัจจานันท์ (2528 : 26) ได้กล่าวว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้เด็กดูโทรทัศน์ คือ เด็กต้องการเพื่อน เมื่อเปิดโทรทัศน์จะได้ยินเสียงเหมือนใครพูดคุยด้วย คุยทั้งเรื่องความรู้ เรื่องที่มีสาระและไม่มีสาระ ตลอดจนเรื่องที่น่าสนใจเพลิดเพลินอื่น ๆ นอกจากนี้ยังเป็นเพราะ

ผู้ใหญ่แล้วแต่คิดถึงกิจการงานและปัญหาของตนจนลืมไปว่าเด็กก็มีหัวใจ และมีปัญหาเหมือนกัน เมื่อผู้ใหญ่ไม่พูดคุยหรือทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก เด็กจึงหันไปหาโทรทัศน์ นอกจากนี้ ยุติมา (2528: 27) ยังได้กล่าวถึงลักษณะของเด็กในยุคที่โทรทัศน์ กำลังเฟื่องฟูนี้ว่า เด็กจะมีช่วงของความสนใจสั้นกว่าเดิม เพราะรายการโทรทัศน์มักเป็นรายการสั้น ๆ ประมาณ 30 นาที และยังขัดสังหวาด้วยการโฆษณาเป็นระยะ ๆ อีกด้วย นอกจากนี้โทรทัศน์ยังทำให้เด็กมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. เด็กจะมีลักษณะเด่นในเรื่องความพอใจด้านเสียง ความอึกทึกครึกโครม โกลาหลอลหม่าน เพราะเคยชินกับเสียงดังทางโทรทัศน์

2. เด็กจะมีทัศนคติและสายตาว้างขวาง ทัศนสัยกว้างกว่าเดิม แม้เด็กอายุ 6 ขวบ ก็ยังมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโลกผู้ใหญ่ เช่นดูรายการแข่งขันกีฬาระดับชาติ การแข่งขันชิงตำแหน่งทางการเมือง โดยเฉพาะรายการข่าวทางโทรทัศน์

3. เด็กมีความเคารพผู้ใหญ่ พ่อแม่ ครู ผู้ปกครองน้อยลง เพราะบางครั้งเด็กได้เห็นตัวอย่างการกระทำที่ไม่ดีจากโทรทัศน์

4. เด็กมองโรงเรียนด้วยความห่างเหินเหมือนเป็นคุกของเยาวชน เพราะโรงเรียนเต็มไปด้วยระเบียบกฎเกณฑ์ และภารกิจการเรียน การบ้านที่หนักหน่วง แบบเรียนก็ถูกมองด้วยความรู้สึกที่น่าเบื่อหน่าย ไม่เหมือนภาพที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์ที่มีชีวิตชีวาและให้ประสิทธิผลมากกว่า

5. เด็กมีความรู้สึกในเชิงประปรักษ์ และคัดค้านสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรุนแรง เนื่องจากได้เห็นจากโทรทัศน์ว่าคนที่เข้มแข็งหรือแข็งแรง ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชนะ

จากลักษณะต่าง ๆ ของเด็กดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าการศึกษาบทบาทและอิทธิพลของโทรทัศน์เพื่อกำหนดความต้องการ ค่านิยม และแนวทางการดำเนินชีวิตของเด็กนับว่ามีประโยชน์มาก เพื่อให้ผู้ใหญ่จะสามารถให้ความช่วยเหลือแนะแนวทางแก่เด็ก หรือหากมีปัญหาก็จะช่วยแก้ไขได้ทันที่ นอกจากนี้ยังนำไปสู่การสร้างสรรค์กิจกรรมอื่น ๆ ได้อีกด้วย

กิจการ โทรทัศน์ในประเทศไทย

ปัจจุบันกิจการโทรทัศน์ในประเทศไทย เจริญก้าวหน้าไปมากดังจะ เห็นได้จากการสรุปผลงานของรัฐบาลเกี่ยวกับกิจการโทรทัศน์ในประเทศไทยเนื่องในโอกาส "ปีการสื่อสารโลก"

ซึ่งอุดม จะโนภาษ (2526 : 27-32) กรรมการประยาลมพันธ์ สยามคมอีเลิศ

โทรศัพทแห่งประเทศไทย ได้สรุปกิจการและความก้าวหน้าของโทรทัศน์ในประเทศไทยไว้ดังนี้

1. สามารถส่งโทรทัศน์ไปได้จนสุดเขตแดนทุกทิศ คือ

ทิศเหนือ ถึง เชียงราย

ทิศใต้ ถึง นครราชสีมา

ทิศตะวันออก ถึง ตราด

ทิศตะวันตก ถึง กาญจนบุรี

ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ถึง หนองคาย และ จุฬาราชธานี

2. เครื่องส่งโทรทัศน์ทุกแห่ง เป็นเครื่องส่งโทรทัศน์สีทั้งสี

3. การจัดรายการของทุกสถานี เป็นประโยชน์กับประชาชนมากขึ้น

ในการรับภาพจากสถานีส่งในบางท้องที่ยังไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากสภาพของท้องถื่นยังไม่เอื้ออำนวย แต่ทั้งนี้การถ่ายทอดไปทั่วประเทศก็ใช้สถานีโทรทัศน์ขนาดใหญ่ถึง 30 สถานี โทรทัศน์เหล่านี้เป็นของหลายหน่วยงาน คือ

ก. กรมประชาสัมพันธ์

ข. สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3

ค. สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 5

ง. สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

จ. สถานีโทรทัศน์สีช่อง 9 อ.ส.ม.ท.

เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายที่จะกระจายความเจริญไปสู่ชนบท จึงพยายามจัดให้มีสถานีโทรทัศน์ในต่างจังหวัดมากขึ้น ปัจจุบันสถานีโทรทัศน์ของกรมประชาสัมพันธ์ใช้รายการบางส่วนจากสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 กรุงเทพฯ ฯ โดยบันทึกภาพส่งไปล่วงหน้าแล้วออกอากาศในเวลาเดียวกัน ส่วนข่าวนั้นถ่ายทอดจากสถานีโทรทัศน์สีช่อง 9 อ.ส.ม.ท. โดยใช้ไมโครเวฟ

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ออกอากาศที่หนองแขม ถนนเพชรเกษม กม. 19

กรุงเทพฯ ฯ แล้วส่งเทปบันทึกภาพไปออกอากาศในต่างจังหวัด โดยสถานีโทรทัศน์ของกรม

ประชาสัมพันธ์ทั่วประเทศ คือ ที่ เชียงราย เชียงใหม่ พะเยา ลำปาง พิจิตร โสภณ ขอนแก่น ภูเก็ต หาดใหญ่ นครศรีธรรมราช และยะลา

สถานีโทรทัศน์สีช่อง 5 ตั้งอยู่ที่สนามเป้า พหลโยธิน กรุงเทพฯ ฯ แล้วถ่ายทอดด้วยดาวเทียมไปออกอากาศที่ นครสวรรค์ นครราชสีมา และเชียงใหม่

สถานีโทรทัศน์สีช่อง 7 อยู่ตรอกหมอยัด พหลโยธิน กรุงเทพฯ ฯ ถ่ายทอดสัญญาณด้วยดาวเทียมไปออกอากาศที่เชียงใหม่ สุโขทัย ขอนแก่น นครราชสีมา อุบลราชธานี สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต และระนอง

สถานีโทรทัศน์สีช่อง 9 อ.ส.ม.ท. มีสถานีทำการอยู่ที่แยกโคกดินแดง อ.ส.ม.ท. กรุงเทพฯ ฯ แต่ออกอากาศที่หนองแขม กรุงเทพฯ ฯ ที่เดียวกับช่อง 3 แล้วส่งสัญญาณไปออกอากาศด้วยเครื่องถ่ายทอดของกรมประชาสัมพันธ์ ในรายการข่าวทั่วประเทศ โดยใช้ไมโครเวฟ และรายการธรรมดามีการถ่ายทอดด้วยสถานีถ่ายทอดของกรมประชาสัมพันธ์ที่ปราจีนบุรี ห้วยแก้ว สัตหีบ ระยอง สันบุรี ลพบุรี นครสวรรค์ และหัวหิน

ด้านรายการ ในวันธรรมดา ออกอากาศตั้งแต่เวลา 16.00 - 24.00 นาฬิกา วันหยุดและวันเสาร์ อาทิตย์ ออกอากาศตั้งแต่เวลา 8.00 - 24.00 นาฬิกา แต่ให้มีการหยุดออกอากาศในช่วงเวลา 18.30 - 20.00 นาฬิกา ของทุกวัน ยกเว้นรายการเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ออกอากาศที่ช่อง 9 และรายการเพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ออกอากาศที่ช่อง 7

รายการในวันธรรมดา

- 06.00 - 07.00 น. ข่าวรับอรุณ เฉพาะช่อง 9
- 16.00 - 18.30 น. รายการสำหรับเด็ก ทุกสถานี
- 18.30 - 20.00น. ออกอากาศเฉพาะรายการเพื่อการศึกษาทางช่อง 7 และช่อง 9
- 20.00 - 20.50 น. ข่าวทุกสถานี
- 20.50 - 21.00 น. บริการ
- 21.00 - 21.45 น. รายการที่ทำในประเทศไทย
- 21.45 - 23.00 น. เป็นรายการต่างประเทศก็ได้แต่ไม่เกินประเทศละ 30 นาที
- 23.00 - 24.00 น. ไม่บังคับ

รายการในวันเสาร์ไม่บังคับ

รายการในวันอาทิตย์ ต้องมีรายการทางพุทธศาสนา ในเวลา 08.00 น. - 08.30 น.

นอกนั้นไม่บังคับ

รายการวันหยุดราชการไม่บังคับ

สถานีโทรทัศน์ในประเทศไทย ไม่มีเงินอุดหนุนจากราชการ จึงต้องอาศัยการโฆษณา เป็นค่าใช้จ่ายของสถานี

การโฆษณา

จะโฆษณาได้ชั่วโมงละไม่เกิน 10 นาที และสิ่งที่จะออกอากาศไม่ว่าภาพหรือเสียง ต้องได้รับความเห็นชอบจาก กบว. หรือคณะกรรมการบริหารวิทยุและโทรทัศน์เสียก่อนจึงออกอากาศได้

การเสนอรายการ

โทรทัศน์ในประเทศไทยแม้ กบว. จะควบคุมอย่างเคร่งครัด แต่ก็ทำได้ไม่ยากนัก เพราะทางสถานีต้องส่งบทย่อยให้คณะกรรมการพิจารณา ก่อน เมื่อได้รับอนุมัติจึงนำมาผลิตรายการ อย่างไรก็ตามสถานีโทรทัศน์ก็ต้องการทำรายการที่ดี และมีคนดูมาก ๆ เพื่อชื่อเสียงและการโฆษณา ทำให้เกิดการแข่งขันกันในการจัดทำรายการ ทำให้เกิดผลดีต่อกิจการโทรทัศน์

การตัดทอนข้อความทางโทรทัศน์นั้น จะตัดทั้งภาพและเสียงออกพร้อมกัน เพื่อไม่ให้ผู้ชมเสียอารมณ์ การตัดทอนของ กบว. นั้น ผู้ชมจะไม่รู้สึกเลยถ้าไม่สังเกต

การทำละคร ในปัจจุบันจะไม่มีการบอกบท เพราะใช้เทปบันทึกภาพ การบันทึกภาพจะบันทึกตอนละ 3 นาที เพื่อสะดวกในการฉาบท จากนั้นจึงนำเทปมาลำดับภาพ เหมือนทำภาพยนตร์

ในด้านข่าว สถานีโทรทัศน์พยายามปรับปรุง และทำข่าวให้มีคุณภาพดี ถูกต้อง และรวดเร็ว มีการนำเทปบันทึกภาพมาใช้เพื่อให้ได้ทั้งภาพและเสียง ทำให้สะดวกและรวดเร็วขึ้น

ข่าวต่างประเทศ ปัจจุบันใช้ข่าวผ่านดาวเทียม จากยูฟไอทีเอ็น และวีลนิวส์ รับข่าวจากสถานีดาวเทียมคีร์ราซา ในเวลาประมาณ 08.00 น. แล้วส่งไปที่ตึกไปรษณีย์กลาง บางรัก แล้วจึงส่งไปยังสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ด้วยระบบไมโครเวฟ สถานีโทรทัศน์จะบันทึกภาพไว้แปลเป็นเนื้อข่าวภาษาไทยส่ง เช่น เซอร์และออกอากาศต่อไป

ด้านสารคดี มีทั้งของไทยและต่างประเทศ เป็นที่นิยมจากผู้ชมไม่น้อย

ด้านภาพยนตร์ต่างประเทศ จะแปลคำพูดในฟิล์มเป็นภาษาไทยแล้วพากย์ลงในเทปโทรทัศน์

การพากย์ภาพยนตร์ที่มีบทแปลเป็นภาษาไทยแล้ว ผู้พากย์จะนำมาซ้อมกับเทปภาพยนตร์ก่อน ใช้ผู้พากย์ประมาณ 6 คน เมื่อพากย์ลงเทปบันทึกแล้ว สิ่งนำไปตรวจอีกครั้งก่อนออกอากาศ

สรุปแล้ว รายการโทรทัศน์โดยส่วนรวมได้พัฒนาให้เป็นรายการที่เป็นประโยชน์มากขึ้น รายการบันเทิงแท้ ๆ จะน้อยลง นับเป็นเรื่องน่ายินดีอย่างยิ่ง

องค์กรที่เกี่ยวข้องกับสถานีโทรทัศน์

1. สำนักนายกรัฐมนตรี ได้ให้รางวัลดีเด่นแก่สถานี และบุคคล ที่ทำรายการดีเด่น ให้นำนโยบายและกำลังใจต่าง ๆ
2. คณะกรรมการบริหารวิทยุและโทรทัศน์ (กบว.) ออกกฎและควบคุมสถานีวิทยุและโทรทัศน์ให้ทำตามกฎนั้น ๆ
3. คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ดูแลให้สถานีทำตามกฎที่วางไว้ในด้านคุ้มครองผู้บริโภคมิให้เสียเปรียบสถานี
4. กระทรวงสาธารณสุข ออกกฎและควบคุมให้สถานีโทรทัศน์ปฏิบัติตามกฎทางด้านโฆษณาอาหารและยา
5. กรมไปรษณีย์โทรเลข ออกกฎและควบคุมให้สถานีโทรทัศน์ปฏิบัติตามกฎหมายทางด้านเทคนิคทั้งตามกฎหมายไทยและกฎหมายโลก เกี่ยวกับโทรทัศน์
6. การสื่อสารแห่งประเทศไทย รับสัญญาณจากดาวเทียมที่ศรีราชาเพื่อส่งต่อไปยังสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ ด้วยไมโครเวฟ
7. องค์กรโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ส่งสัญญาณโทรทัศน์จากกรุงเทพฯ ไปยังสถานีโทรทัศน์ในต่างจังหวัดด้วยไมโครเวฟ
8. โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจ เป็นหน่วยงานที่จะส่งการให้สถานีโทรทัศน์ทุกสถานีในประเทศไทยปฏิบัติงานร่วมกัน หรือปฏิบัติงานสำคัญของประเทศ หรือปฏิบัติงานตามหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ที่ดี จะปฏิบัติพร้อมกันทุกสถานีหรือแยกกันตามคำสั่งประธานโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจก็ได้

ประธานโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจรับเลือกมาจากผู้อำนวยการของสถานีโทรทัศน์ ทั้ง 4 สถานี อยู่ในตำแหน่งครั้งละ 1 ปี มีเจ้าหน้าที่จากสถานีโทรทัศน์ทุกช่องเป็นกรรมการโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจ

9. สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวบันเทิง จะมอบรางวัล "เมขลา" แก่ผู้ทำรายการโทรทัศน์ที่ดี
10. หนังสือพิมพ์บ้านเมือง ให้รางวัล "ตึกตาทอง ทวี" แก่ผู้ทำรายการดีเด่นต่าง ๆ
11. บริษัทสำรวจผลการรับชม จะสำรวจผลแล้วพิมพ์แพร่สู่ประชาชน
12. บริษัทโฆษณา ให้การอุปถัมภ์ในด้านการจัดทำรายการ

อย่างไรก็ตาม ผู้ควบคุมโทรทัศน์อย่างแท้จริง ก็คือประชาชน โทรทัศน์เป็นสิ่งที่ให้ความเข้าใจ ให้ความรู้ ข่าวสาร และความบันเทิง ตลอดจนช่วยให้กิจการทั้งในประเทศและต่างประเทศขยายวงกว้างออกไป โทรทัศน์จึงจัดเป็นเครื่องมือสื่อสารที่สำคัญประการหนึ่งในด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจและสังคม และในด้านการเมืองของประเทศ

2) งานวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของ โทรทัศน์

ในปัจจุบันสื่อมวลชนเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของคนเราเป็นอย่างมาก ในบรรดาสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ อันได้แก่โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ และวิทยุ นั้น โทรทัศน์นับเป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลมากที่สุด (สัมพงษ์ แต่งตาด 2519 : 1) ทั้งนี้เพราะโทรทัศน์มีบทบาททั้งด้านการศึกษา การพัฒนาประเทศ และการบันเทิง สาเหตุที่โทรทัศน์เข้ามามีบทบาทและแพร่หลายอยู่ทั่วไปนั้นเพราะโทรทัศน์มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ขณะออกอากาศโทรทัศน์จะได้รับความนิยมมากกว่าสื่อมวลชนชนิดอื่น เพราะผู้ชมจะได้ชมทั้งภาพ และได้ยินทั้งเสียงในเวลาเดียวกัน นอกจากนั้นถ้าเป็นโทรทัศน์สีก็ช่วยให้ผู้ชมได้เห็นความสวยงามเหมือนตามธรรมชาติมากยิ่งขึ้น
2. โทรทัศน์เปรียบเสมือนวิทยุ หนังสือพิมพ์ และภาพยนตร์มารวมกัน คือ ได้ยินเสียงส่งได้ไกลเหมือนวิทยุ ได้เห็นภาพและได้ยินเสียงเหมือนภาพยนตร์ และมีลักษณะในการเล่นภาพและข่าวเหมือนหนังสือพิมพ์

3. โทรทัศน์สามารถเข้าถึงผู้ที่อยู่ทางบ้านได้เป็นอย่างดี และนับวันจะมีอิทธิพลมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของรายการโทรทัศน์ และคุณสมบัติของเครื่องส่ง และเครื่องรับโทรทัศน์ ปัจจุบันรายการโทรทัศน์รับข่าวสารได้รวดเร็วมาก เช่นข่าวต่างประเทศผ่านดาวเทียม รายการสด ตลอดจนภาพยนตร์ที่เคยฉายตามโรงภาพยนตร์มาแล้ว ผู้ชมสามารถดูโทรทัศน์อยู่กับบ้านได้โดยไม่ต้องเสียค่าเดินทางหรือค่าเข้าชมเหมือนอย่างภาพยนตร์หรือมหรสพอื่น ๆ

4. ผู้ปกครองหรือบิดามารดา สามารถดูโทรทัศน์ได้พร้อมกับเด็ก จึงมีโอกาสนอธิบายชี้แจงหรือตอบคำถามที่เด็กสงสัยได้ ทำให้การเรียนรู้ของเด็กพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว (ปารีชาติ พุดน้อย 2525 : 16)

ด้วยลักษณะดังกล่าวนี้โทรทัศน์จึงมีอิทธิพลต่อประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยเด็กเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ยังมีอิทธิพลโดยตรงต่อการยกระดับการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้นคือ

1. ด้านสติปัญญา ทำให้ประชาชนมีสติปัญญาเฉียบแหลม เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการดำรงชีวิต
2. ด้านทัศนคติและค่านิยม โทรทัศน์มีอิทธิพลที่จะน้อมนำความรู้สึกนึกคิดของผู้ชมได้โดยง่าย เช่นความรู้สึกชอบหรือเกลียด ความร่วมมือหรือความรู้สึกต่อต้าน
3. ด้านอารมณ์ รายการโทรทัศน์ช่วยผ่อนคลายจิตใจที่เคร่งเครียด หรือในขณะเดียวกันก็สามารถทำให้มวลชนเกิดความบ้าคั่งถึงกับ เกิดเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้เช่นเดียวกัน
4. ด้านคุณธรรม รายการโทรทัศน์ที่มีคุณภาพสามารถยกระดับจิตใจของผู้ชมให้สูงขึ้นได้ และในทางตรงข้าม รายการที่ผู้ผลิตขาดความรับผิดชอบก็อาจพาให้ศีลธรรมเสื่อมไปจากจิตใจคนได้เช่นกัน
5. ด้านพฤติกรรม ประชาชนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนมักมีพฤติกรรมเลียนแบบโทรทัศน์ พฤติกรรมเหล่านี้มีทั้งในแง่บวกและลบ ขึ้นอยู่กับว่าพฤติกรรมแบบใดจะสร้างความประทับใจให้กับผู้ชมได้มากกว่ากัน
6. อิทธิพลด้านการใช้ภาษา ประชาชนจะเรียนรู้ภาษา โดยไม่รู้ตัว ส่วนมากจะเป็นภาษาพูด โดยเฉพาะภาษาแสลง (Slang) เด็ก ๆ จะพากันจดจำ และนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน

จนอาจเป็นปัญหาเพราะเด็กมักนำมาใช้โดยไม่รู้จักกาลเทศะ(ชานาญ รอดเหตุภัย. 2522: 111-112)
นอกจากนี้ เลียม สุธิรัรักษ์ (2510 : 17) ได้กล่าวถึงอิทธิพลในด้านต่าง ๆ ของโทรทัศน์ไว้ดังนี้

ด้านการศึกษา

1. ยกระดับมาตรฐานการศึกษาของประชาชนให้สูงขึ้น ช่วยให้การเรียนการสอนกว้างขวาง นอกเหนือจากตำราในชั้นเรียน
2. แฉ่ขยายความรู้ไปยังผู้ฟังได้เป็นจำนวนมาก
3. อำนวยให้ประชาชนมีความรู้ทันสมัย ทั้งความก้าวหน้าของโลกทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ มนุษยวิทยา วิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์
4. ช่วยส่งเสริมความสามัคคีภายในชาติและการร่วมมือระหว่างประชาชาติทั้งหลาย อันจะช่วยก่อให้เกิดสันติภาพขึ้นภายในโลก
5. ในด้านการสอนภาษาต่างประเทศ ใช้ในการส่งเสริมการอ่าน การเขียน อันเป็นการแก้ปัญหาผู้ไม่รู้หนังสือ
6. ถ้าใช้เป็นเครื่องมือในการสอนในชั้นเรียน จะมีส่วนดีดังนี้
 - 6.1 เมื่อมีข่าว เหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ที่นักเรียนควรทราบ จะสามารถนำข่าวนั้นมาให้นักเรียนได้เร็วที่สุด โดยที่หนังสือหรือแบบเรียนไม่สามารถบริการในส่วนนี้ได้
 - 6.2 สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้มาก เพราะมีเสียงธรรมชาติ เสียงดนตรีหรือเสียงอื่นประกอบในรายการได้มาก
 - 6.3 สามารถนำผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ชำนาญการมาสู่ชั้นเรียนได้ง่าย

ด้านสังคม วัฒนธรรม และความเชื่อถือ

1. โทรทัศน์มีอิทธิพลเหนือจิตใจประชาชน จึงสามารถชักจูงหรือช่วยการตัดสินใจได้ในบางกรณี
2. ตัวอย่างการซื้อของ การชมภาพยนตร์ การดื่มเครื่องดื่ม ส่วนใหญ่ได้จากการโฆษณาทางโทรทัศน์ทั้งสิ้น

3. โทรทัศน์เป็นแหล่งผลิตวัฒนธรรมมวลชน (Mass Culture) วัฒนธรรมเป็นกรอบหรือแนวพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม แต่เดิมนั้นนิยมทางวัฒนธรรม เกิดจากการประพัตของชุมชนชั้นสูงที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้นำในสังคมเท่านั้น แต่ปัจจุบันการสื่อสารแพร่เข้าไปสู่กลุ่มคนทุกชนชั้น โทรทัศน์จึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวโน้มทางวัฒนธรรมของมวลชน

4. ยกระดับสำนึกของประชาชนให้สูงขึ้น

5. ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด จนบางครั้งรายการโทรทัศน์บางรายการเกือบจะไม่มีเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อชีวิตเลย

6. ภาพยนตร์โทรทัศน์ประเภทรักโศก ตื่นเต้น โศกโศก หรือล้างแค้นอาจไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก เพราะจะมีส่วนทำให้ผู้ดูแสดงพฤติกรรมบางอย่างตามผู้แสดงในภาพยนตร์นั้น ๆ

นอกจากคุณค่า และอิทธิพลของโทรทัศน์ดังกล่าวแล้ว โทรทัศน์ยังเป็นอุปกรณ์การศึกษาประเภทหนึ่ง ซึ่งเอ็ดการ์ เดล (Edgar Dale 1954 : 50) ได้จัดไว้ในลำดับที่ 7 ของกรวยประสบการณ์ (Cone of Experience) เรียกว่าโทรทัศน์เพื่อการศึกษา แต่ในขณะที่เดียวกันโทรทัศน์ก็ส่งผลกระทบต่อผู้ชมที่เป็นเด็กได้เช่นเดียวกัน

โทรทัศน์กับการพัฒนาเด็ก

อุบลรัตน์ ศิริบุวศักดิ์ (2525 : 84-88) ได้กล่าวถึงโทรทัศน์กับการพัฒนาเด็กไว้ในวารสารจิตวิทยาคลินิก โดยสรุปดังนี้

เรื่องของโทรทัศน์กับการพัฒนาเด็กได้รับความสนใจอยู่ไม่น้อย ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการมองเห็นว่า โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนและสิ่งแวดล้อมที่มีอำนาจและอิทธิพลสูง สามารถดึงดูดความสนใจของเด็กได้มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับวิทยุและหนังสือ อีกประการหนึ่งเกิดจากการยอมรับว่าเด็ก ๆ ในปัจจุบันดูโทรทัศน์มาก จึงอาจมีผลทั้งในด้านดีและร้ายต่อความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ การเรียนรู้ และพฤติกรรมของเด็ก

ความจริงโทรทัศน์เป็นเพียงส่วนประกอบอย่างหนึ่งในบรรดาองค์ประกอบอีกหลาย ๆ อย่างในกระบวนการเติบโตของเด็ก โทรทัศน์จึงมิได้มีอิทธิพลสูงจนเหนือการควบคุมปัญหา ก็คือ การปล่อยให้โทรทัศน์มีอิทธิพลเหนือความคิด และความต้องการของบุคคลมากเกินไป ฉะนั้นการควบคุมโทรทัศน์ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ชมจึงอยู่ในวิสัยที่จะทำได้ และสิ่งที่ควรคิดต่อไปคือ ทำอย่างไรโทรทัศน์จึงจะมีประโยชน์ต่อผู้ชมมากที่สุด

การค้นคว้าเกี่ยวกับคลื่นสมองของมนุษย์ชี้ให้เห็นว่า หลังจากที่เกิดและผู้ใหญ่โทรทัศน์ได้ประมาณ 30 วินาที โน้สมองจะปรากฏคลื่นที่เรียกว่าคลื่นอัลฟา ซึ่งเป็นคลื่นที่ปรากฏเสมอ ก่อนที่มนุษย์จะหลับ นอกจากนี้การค้นคว้ายังชี้ให้เห็นว่า การดูโทรทัศน์ทำให้สมองส่วนที่ควบคุมการทำงานของสายตาต้องทำงานหนัก เพราะสิ่งที่เห็นบนจอโทรทัศน์เป็นเพียงเส้นจำนวน 625 เส้น ที่วิ่งผ่านจอไปอย่างรวดเร็ว

ในปัจจุบันมักมีการกล่าวว่า เด็กสมัยนี้ฉลาดกว่าเด็กสมัยก่อน และหลายคนก็เชื่อว่าเด็กฉลาดเพราะดูโทรทัศน์ โทรทัศน์จะช่วยขยายการรับรู้ของเด็กให้กว้างขึ้น ในขณะที่คนกลุ่มหนึ่งขึ้นชมนับโทรทัศน์ คนอีกส่วนหนึ่งก็กำลังมองเห็นโทรทัศน์เป็นศัตรูของเด็ก เพราะเด็กจะใช้เวลาอยู่กับโทรทัศน์มากเกินไป จนทำให้ผลการเรียนต่ำลง ในเรื่องนี้การค้นคว้าวิจัยในต่างประเทศปรากฏผลทั้ง 2 ด้านคือ มีผลทั้งให้การเรียนต่ำลง และทำให้การเรียนดีขึ้น แต่ผลการวิจัยที่ควรกล่าวถึงคือ การดูโทรทัศน์มาก ๆ มีส่วนจำกัดความคิดในเชิงสร้างสรรค์ และจินตนาการของเด็ก เมื่อเปรียบเทียบกับการฟังหรือการอ่านโดยไม่เห็นภาพ เด็กจะสามารถจินตนาการและสร้างสรรค์ภาพและความคิดอันเกิดจากการฟังและอ่านได้มากกว่า นอกจากนี้การที่รายการโทรทัศน์มักมีวิธีการนำเสนอที่รวดเร็ว และสั้นกระชับในช่วงหนึ่ง ๆ มีผลให้เด็กไม่ตั้งใจสมาธิมากในการทำความเข้าใจกับเรื่องราวต่าง ๆ ที่ปรากฏบนจอ และอาจมีผลต่อเนื่องทำให้สมาธิของเด็กลดน้อยลงไป เมื่อเปรียบเทียบกับการอ่านหนังสือแล้ว ผู้อ่านต้องให้ความสนใจและสมาธิสูงกว่ามาก ในส่วนที่เกี่ยวกับการอ่านออกเขียนได้นั้น โทรทัศน์ก็สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือช่วยสอนได้ดีในบางกรณี เช่น การฝึกฝนการอ่านออกเสียง และการเรียนคำศัพท์ต่าง ๆ

ข้อที่ควรได้รับความสนใจอีกอย่างก็คือ การดูโทรทัศน์ก่อให้เกิดการเลียนแบบหรือไม่ ในข้อนี้ถ้าพิจารณากันอย่างกว้าง ๆ จะเห็นว่าโทรทัศน์ก่อให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบได้ ซึ่งอาจเป็นแบบที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ พฤติกรรมการเลียนแบบนี้เกิดมากในเด็กอายุระหว่าง 4-8 ปี เด็กมักจะเลียนแบบกิริยาท่าทาง หรือพฤติกรรมที่เด็กสามารถเข้าใจได้ สำหรับเด็กโตหรือวัยรุ่น จะเลียนแบบในลักษณะที่ลึกซึ้งกว่า อาจเป็นความคิด วิธีปฏิบัติบางอย่าง หรือจำนวนในโทรทัศน์ ผลการวิจัยที่สำคัญชิ้นหนึ่งชี้ให้เห็นว่า เด็กหนุ่มที่ดูโทรทัศน์มากจะมีโอกาสประกอบอาชญากรรมที่ใช้ความรุนแรงมากกว่าผู้ที่ดูโทรทัศน์น้อย ถึง 50 % เรื่องนี้เป็นการวิจัยในประเทศอังกฤษ ที่ใช้เวลาจนถึง 6 ปี อย่างไรก็ตามวิธีที่ระดับของการใช้ความรุนแรงทางกายและถ้อยคำในรายการ

โทรทัศน์ก็มีได้ลดลง แม้จะมีนักวิชาการและกลุ่มผู้บริโภคในต่างประเทศพยายามชี้ให้เห็นอันตรายของการเล่นรายการทางโทรทัศน์ประเภทใช้ความรุนแรงก็ตาม

การเลียนแบบที่เกิดขึ้นข้างต้น จะเกิดขึ้นหลังจากการดูรายการโทรทัศน์หรือไม่ และจะคงอยู่นานเท่าใด เป็นปัญหาที่ยังค้นคว้ากันอยู่ นักวิจัยประสบปัญหาว่า เครื่องมือการวิจัยที่มีอยู่ยังไม่เพียงพอในการหาคำตอบ ผลจากการวิจัยแบบทดลอง อาจเป็นการด่วนสรุปจนเกินไป เนื่องจากการดูโทรทัศน์เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่จำกัดตัวแปรต่าง ๆ ได้ยาก การทำการวิจัยแบบทดลองจึงช่วยให้เรียนรู้ได้เพียงบางแง่มุมเท่านั้น

พฤติกรรมที่ไม่อาจมองข้ามได้จากการดูโทรทัศน์คือ พฤติกรรมการบริโภค โทรทัศน์เป็นตัวละครสำคัญในการสร้างความต้องการขึ้นในตัวผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความต้องการที่ไม่จำเป็นต่อการครองชีพ สินค้าที่โฆษณาทางโทรทัศน์ในช่วงปีที่ผ่านมา (2525) มีงบประมาณประมาณ 1200 ล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นสินค้าเด็ก 206 ล้านบาท สินค้าที่โฆษณาสำหรับเด็กส่วนใหญ่ประกอบด้วยสินค้าที่ไม่จำเป็นต่อชีวิต ข้ำยังทำลายสุขภาพของเด็กได้อีก เช่น ลูกอม ทอฟฟี่ ช็อคโกแลต ของหวาน และของขบเคี้ยวต่าง ๆ ผลของการโฆษณาสินค้าสร้างความต้องการในตัวสินค้าให้เกิดขึ้นจากที่ไม่มีความต้องการมาก่อน ที่สำคัญคือได้ปลูกฝังแนวความคิดเกี่ยวกับการบริโภคสินค้าและสภาพของสังคมควบคู่กันไปด้วย

เรื่องสุดท้ายที่น่าสนใจพิจารณาในที่นี้คือ บทบาทการสะท้อนภาพความเป็นจริงในสังคมแก่เด็ก โดยปกติ เด็กจะสัมผัสสัผัสพูดคุยกับพ่อ-แม่ เพื่อน และครู ในสภาพที่บุคคลเหล่านี้มีตัวตนจริง บทบาทของบุคคลเหล่านี้เป็นอย่างไร เด็กจะรับรู้และแยกแยะได้ตามวัยที่เติบโต โทรทัศน์ก็สร้างภาพต่างๆ ให้เกิดในความคิดของเด็กได้เช่นเดียวกัน จากการวิจัยพบว่า เด็กมีแนวโน้มจะเชื่อและติดตามสิ่งที่เล่นทางโทรทัศน์ เช่น การเชื่อว่าผีมีจริง ทำให้เด็กกลัวความมืด นักวิชาการส่วนมากเห็นว่า ภาพที่โทรทัศน์เล่น อาจสะท้อนความเป็นจริงในสังคมหรือไม่ก็ได้ การที่เด็กดูโทรทัศน์ทุกวัน ภาพต่าง ๆ ที่เล่นออกมาจะค่อย ๆ ซึมซาบจนกลายเป็นทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อในที่สุด นักวิชาการบางคนเห็นว่า โทรทัศน์อาจจะมีได้มีอิทธิพลมากถึงขนาดนั้นก็ได้อีก แต่ก็มีเสียงคัดค้านว่าหากใช้หลักทางตรรกวิทยาแล้ว อิทธิพลของโทรทัศน์ย่อมมีอยู่ จะมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย

โครงสร้างของระบบโทรทัศน์ในประเทศไทย เป็นโครงสร้างที่ต้องพึ่งพิงเงินสนับสนุนจากผู้อุปถัมภ์รายการเป็นหลัก ส่วนหน้าที่ของโทรทัศน์ที่ฝ่ายโทรทัศน์ ผู้ผลิตและผู้อุปถัมภ์รายการยึดเป็นหลักปฏิบัติ คือการเล่นความบันเทิงแก่ผู้ชม บนพื้นฐานของสองสิ่งนี้ ผสมกับทัศนคติที่ยังไม่เห็นความสำคัญของเด็ก ทำให้รายการโทรทัศน์ทุกวันนี้ยังไม่อยู่ในระดับที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเด็ก ในทางตรงข้าม โทรทัศน์เล่นความบันเทิงโดยขาดการกลั่นกรองอย่างรอบคอบ เช่น การแสดงของคณะดาวตลกต่าง ๆ บ่อยครั้งที่สื่อความหมายสองแง่สองง่าม การชิง-โชคในแบบที่เพาะ เชื้อการพนันแก่เด็กตั้งแต่เล็ก ภาพยนตร์ที่ใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหา สิ่งเหล่านี้นอกจากจะสร้างความชินชาให้เกิดขึ้นแล้ว ถ้าเด็กนำไปปฏิบัติอาจก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมได้

ในทางสติปัญญาซึ่งถือว่าโทรทัศน์มีบทบาทสำคัญนั้น โทรทัศน์ก็ยังมิได้ทำหน้าที่ส่งเสริมและสร้างสรรคสติปัญญาให้แก่เด็กเท่าที่ควร เป้าหมายของการพัฒนาเด็กให้เป็นทรัพยากรบุคคลอันมีค่าของสังคม ก็คือ การอบรมเลี้ยงดูให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นผู้ที่มีสติปัญญาในการกระทำสิ่งต่าง ๆ รู้จักคิดด้วยตนเอง มีจริยธรรมควบคุมการกระทำให้อยู่ในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ซึ่งน่าพิจารณาว่าปัจจุบันเราปล่อยให้โทรทัศน์มีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาแก่เด็กเกินกว่าความสามารถของเด็กหรือไม่

จากบทความดังกล่าวอาจสรุปได้ว่าโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่สามารถดึงดูดความสนใจจากเด็กได้มากที่สุด แต่การพึ่งพิงผู้อุปถัมภ์รายการ การเล่นรายการบันเทิงเป็นหลัก การไม่เห็นความสำคัญของผู้ชมที่เป็นเด็กเท่าที่ควร จะโดยไม่รู้หรือขาดการเข้าใจก็ตาม เป็นสาเหตุทำให้รายการโทรทัศน์ของไทยไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเด็ก

สังคมได้สร้างความหวังไว้ว่า โทรทัศน์จะสวมบทบาทได้หลายด้านจนบางครั้งโทรทัศน์กลายเป็นที่เลี้ยงของลูก ในเรื่องนี้ พ่อแม่ และบุคคลที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กควรทำความเข้าใจถึงประโยชน์ และโทษที่อาจเกิดจากการดูโทรทัศน์ให้เข้าใจ และเป็นผู้ที่ช่วยเลือกรายการที่เหมาะสมให้ แม้เด็กจะขอการดูโทรทัศน์ แต่เด็กก็ยังชอบเล่นหรือทำงานอดิเรกอย่างอื่น การผสมผสานระหว่างกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง จะช่วยทำให้เด็กได้พัฒนาไปอย่างเหมาะสมกับวัยอย่างแท้จริง

อิทธิพลของโทรทัศน์ต่อเด็ก

คงไม่มีใครคาดคิดมาก่อนว่าโทรทัศน์ จะมีบทบาทแทรกซึมเข้ามาในชีวิตของมนุษย์เราได้อย่างลึกซึ้งและรวดเร็วเพียงนี้ อาจเป็นเพราะโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่รวมเอาคุณสมบัติของวิทยุ ภาพยนตร์ และหนังสือพิมพ์ เข้าไว้ด้วยกันได้อย่างดีเยี่ยม ผู้ชมสามารถได้ยินทั้งเสียง ได้เห็นภาพเช่นเดียวกับการชมภาพยนตร์ และได้เห็นตัวหนังสือ เช่นเดียวกับการอ่านหนังสือพิมพ์ นอกจากนี้โทรทัศน์ยังเป็นสื่อมวลชนที่สามารถพัฒนาคนได้ ตลอดจนการถ่ายทอดทัศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรมต่าง ๆ เข้าสู่ผู้ชมได้ง่าย ฉะนั้นภาพที่ได้รับชมจากโทรทัศน์จึงมีอำนาจยิ่งกว่าบทความในหนังสือที่มีภาพประกอบเสียอีก เพราะทั้งภาพ คำพูด และเสียงจากโทรทัศน์ล้วนมีอำนาจต่อความรู้สึกและจิตใจทั้งสิ้น

มีผู้กล่าวว่าโทรทัศน์เป็นเหมือนพี่เลี้ยงที่ช่วยดูแลให้เด็กนั่งนิ่ง ๆ ไม่ซุกซนเป็นเวลานาน ๆ คำกล่าวนี้ค่อนข้างจะเป็นจริง เพราะจากการวิจัยพบว่าเด็กไทยติดรายการโทรทัศน์มาก เฉลี่ยเวลาที่เด็กดูโทรทัศน์วันละไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง โดยเฉพาะเด็กในเมืองไทยนิยมดูโทรทัศน์มากกว่าการเล่น หรือทำกิจกรรมอย่างอื่น (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันวิจัยสังคม 2525 ไม่ปรากฏเลขหน้า) ซึ่งในขณะที่เด็กดูโทรทัศน์ก็มีอิทธิพลต่อเด็กได้โดยง่าย ยิ่งกว่านั้นยังทำให้เด็กขาดการตัดสินใจและไม่สามารถกำหนดคุณค่าในสิ่งต่าง ๆ ได้ดีเท่าที่ควร เช่นเด็กส่วนมากจะชื่นชอบตาราโทรทัศน์ที่ตนชอบ และจดจำทุกสิ่งทุกอย่างที่ได้เห็นมาปฏิบัติตาม นับเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่เกิดกับเด็กสมัยนี้ อันมีอิทธิพลตลอดจนผลกระทบต่อทั้งทางด้านจิตใจและการกระทำของเด็กเป็นอย่างมาก

จากบทความเรื่อง "ความรุนแรงในจอโทรทัศน์ ยาพิษยุคพัฒนา" สัมปติ สันทรวงค์ (2525 : 49-52) ได้กล่าวถึงผลสะท้อนที่เกิดจากโทรทัศน์ไว้โดยสรุปดังนี้

เด็กไทยสมัยนี้มีโอกาสใกล้ชิดกับโทรทัศน์มากกว่าเด็กสมัยก่อนอย่างชนิดไม่อาจเทียบกันได้ ความสัมพันธ์ระหว่างความรุนแรงจากรายการบันเทิงทางโทรทัศน์กับพฤติกรรมของผู้ชม โดยเฉพาะที่เป็นเด็ก มีข้อที่น่าพิจารณาดังต่อไปนี้

1. ความรู้สึกชินชาต่อการใช้ความรุนแรงในชีวิตจริง ผลงานวิจัยหลายชิ้นได้ย้ำผลสรุปเหมือน ๆ กันว่า เมื่อดูรายการบันเทิงทางโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาความรุนแรงแล้วนั้น ผู้ชมที่อยู่ในวัยเด็กจะมีความรู้สึกชินชาต่อการใช้ความรุนแรง ทั้งนี้เพราะความรุนแรงที่ปรากฏในจอ

โทรทัศน์ ส่วนใหญ่มักเป็นความตายที่รวดเร็วและฉับพลัน ปกติความบันเทิงทางโทรทัศน์จะไม่แสดงให้เห็นความเจ็บปวดก่อนที่จะตายมากนัก ไม่มีการแสดงให้เห็นความยุ่งยาก หรือความทุกข์ทรมานอย่างอื่นที่เกิดในฮิวริตจริง ถ้าจะมีก็เป็นการเน้นถึงความคิดที่ต้องแก้แค้น เป็นการสร้างความรุนแรงต่อไปอีก ความตายที่ปรากฏในจอโทรทัศน์ จึงไม่เป็นความตายที่แท้จริง ส่วนการได้รับบาดเจ็บที่ไม่ทำให้ตาย ก็มักจะถูกทำให้เป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญ เช่นการที่ตัวเอกถูกยิงถูกแทง หรือถูกตีที่ศีรษะจนล้มลง จากนั้นตัวเอกนั้นก็จะไปนอนอย่างสบายในโรงพยาบาล และหายเป็นปกติในเวลาไม่นาน ผลของความเข้าใจผิดที่เด็กได้เห็นคือ เด็กจะเข้าใจว่าการวัดถูกหนัก ๆ ตีที่ท้ายทอย ถึงจะรุนแรงเพียงใดก็เพียงแต่ทำให้ผู้ถูกตีสิ้นสติไปชั่วขณะเท่านั้น และไม่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บที่รุนแรงแต่อย่างใด แต่สำหรับเรื่องจริงแล้วการถูกตีที่ศีรษะนั้นเป็นอันตรายร้ายแรงมาก แม้จะรักษาจนหายแล้ว ก็ยังมีอาการแทรกซ้อนอย่างอื่นได้

เจอซี โคชินส์กี นักเขียนชาวอเมริกัน ได้เล่าถึงการทดลองที่ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของความรุนแรงในจอโทรทัศน์ไว้อย่างน่าสนใจว่า สมัยที่ยังเป็นครูเขาได้สังเกตเห็นเด็กที่มีอายุระหว่าง 7-10 ปี เข้าฟังเขาเล่าเรื่องในห้องเรียนห้องใหญ่ ภายในห้องมีเครื่องรับโทรทัศน์วงจรปิดอยู่ด้วย เด็กจึงเลือกดูตัวจริงของเขา หรือดูจากจอโทรทัศน์ก็ได้ เมื่อได้เวลาที่นัดหมาย ก็มีชายคนหนึ่งเข้าไปในห้องและเถียงกับโคชินส์กี พร้อมกับการผลักและชกต่อย ปรากฏว่าไม่มีเด็กคนใดตกใจหรือห้ามปรามเลย และมีเด็กเพียงไม่กี่คนที่ดูของจริงที่เกิดขึ้น เด็กส่วนใหญ่จะดูจากจอโทรทัศน์เมื่อได้สัมภาษณ์เด็ก คำตอบที่ได้ก็คือ กล้องถ่ายโทรทัศน์สามารถสับภาพของโคชินส์กีขณะที่ถูกชกได้อย่างใกล้ชิด ทำให้เด็กรู้สึกว่าได้ดูของจริงโดยที่ตนไม่ต้องรู้สึกหวาดกลัวและปลอดภัยจากความรับผิดชอบทั้งปวง นอกจากนี้ยังมีเด็กบางคนกล่าวว่า เขาได้เห็นทุกสิ่งทุกอย่างในจอโทรทัศน์ มันสนุกเหลือเกิน

2. การเพาะนิสัยความรุนแรง การชมรายการบันเทิงทางโทรทัศน์ที่มีความรุนแรงซ้ำแล้วซ้ำอีกนั้น นอกจากจะส่งผลให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกไม่ยินดีในร้าย ต่อความทารุณและการใช้กำลังแล้ว ยังค่อย ๆ ลดอารมณ์ขันวันไหวของผู้ชมลงไปด้วย ทำให้เกิดความรู้สึกว่าพฤติกรรมที่รุนแรงนั้นเป็นสิ่งปกติ ในเรื่องนี้มีการศึกษาวิจัยมากมาย และบทสรุปที่น่าสนใจจากงานวิจัยในเรื่องนี้ เช่น

2.1 เด็กมักเลียนแบบสิ่งที่ตนได้พบเห็นในจอโทรทัศน์มากกว่าที่จะเชื่อฟังคำสั่งของ

2.2 เด็ก ๆ ที่ได้เห็นความรุนแรงในรายการโทรทัศน์ จะเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าว และจดจำได้นานนับเป็นเดือน ๆ หลังจากที่ได้อุบายการนั้นผ่านไปแล้ว และแม้ว่าจะไม่ได้ดูซ้ำอีก

2.3 ชีวิตครอบครัวของเด็กที่ดีคือ มีพร้อมทั้งพ่อแม่ที่รักลูก และแม่เมื่อเด็กมีแบบอย่างที่ดีของผู้ที่ไม่นิยมความรุนแรง ก็ไม่ได้เป็นหลักประกันว่า เด็กจะปลอดภัยจากผลของความรุนแรงที่ปรากฏในจอโทรทัศน์

2.4 ความรุนแรงที่ปรากฏในจอโทรทัศน์สามารถส่งผลกระทบต่อทัศนคติและแบบพฤติกรรมอันยาวนานแก่ผู้ชม และการที่เด็ก ๆ ดูโทรทัศน์มากในวัยเด็ก จะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับพฤติกรรมที่รุนแรงหลังจากที่เด็กจบการศึกษาชั้นมัธยมไปแล้ว

2.5 เด็กมักเลียนแบบในการใช้ความรุนแรงที่เพิ่งได้เห็นในจอโทรทัศน์ในการเล่น แม้จะมีโอกาสเลือกของเล่นอย่างอื่น ที่ไม่ใช่ของเล่นประเภทที่ใช้ความรุนแรง

2.6 การดูภาพยนตร์การ์ตูนที่มีความรุนแรงอยู่เพียงครั้งเดียว จะเพิ่มความรุนแรงในการเล่นของเด็กอย่างทันตาเห็น คือภายในไม่กี่นาทีหลังจากที่ดูรายการจบ

2.7 ความรุนแรงที่ดูในจอโทรทัศน์ อาจทำให้เด็กบางคนมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าของความรู้สึกเดิมก่อนที่จะได้ดูรายการนั้น

3. การยึดถือการใช้ความรุนแรงเป็นวิธีแก้ปัญหา ผลกระทบในด้านนี้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า เด็กจะรู้สึกว่าการใช้กำลังข่มขู่ต่อยทุบตี หรือพินกัน เป็นวิธีการที่ดีและรวดเร็วกว่าการพูดจาด้วยเหตุผล เพราะสิ่งที่เด็กเห็นเป็นประจักษ์ในโทรทัศน์คือ การใช้ความรุนแรงของทุกฝ่าย ยิ่งไปกว่านั้นการชมโทรทัศน์ที่บ้าน มีส่วนทำให้เด็กมีความรู้สึกที่โทรทัศน์เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว เมื่อเด็กได้ดูรายการที่มีเนื้อหาความรุนแรงก็จะเชื่อในความชอบธรรมของการใช้ความรุนแรงนั้น และเด็กจะพร้อมที่จะใช้วิธีดังกล่าวเมื่อประสบปัญหาในชีวิตจริง

ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของความบันเทิงทางจอโทรทัศน์ เป็นที่ยอมรับกันโดยแพร่หลายว่า โทรทัศน์ได้ปฏิวัติ วิธีชีวิตของคนอเมริกันโดยสิ้นเชิงไม่ว่าจะเป็น เรื่องของการเมือง ระบบการสื่อสาร การบันเทิง และแม้แต่ระบบคำนิยมหรือแบบแผนในการดำรงชีวิตล้วนแล้วแต่ได้รับอิทธิพลจากโทรทัศน์แทบทั้งสิ้น ความกว้างขวางของอิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อชีวิตคนอเมริกันนั้น เห็นได้จากครอบครัวอเมริกันมากกว่าร้อยละ 97 มี โทรทัศน์ดู และคน

อเมริกันกว่า 100 ล้านคน ดูโทรทัศน์เป็นประจำ โดยเฉพาะผู้ที่เกิดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2488 อาจกล่าวได้ว่าเป็นยุคสมัยของโทรทัศน์อย่างแท้จริง โดยเฉลี่ย คนอเมริกันดูโทรทัศน์วันละ 6 ชั่วโมง นั่นคือ นอกจากการนอนคนอเมริกันโดยเฉลี่ย ใช้เวลาดูโทรทัศน์มากที่สุดจากวิทยุการกนเป็นผู้ใหญ่ คนอเมริกันแต่ละคนจะดูโทรทัศน์มาแล้วไม่น้อยกว่า 20,000 ชั่วโมง และก่อนอายุครบ 15 ปี เด็กอเมริกันจะได้รับความรุนแรงในรูปแบบที่ต่างกันในจอโทรทัศน์ ประมาณ 11,000 - 13,000 ครั้ง และหลักฐานจากการศึกษาค้นคว้าในทุกด้านที่ปรากฏ ชี้ให้เห็นว่าในบรรดาปัญหามากมายที่เกิดจากการใช้เวลาอยู่หน้าจอโทรทัศน์ ก็คือแนวโน้มที่คนอเมริกันในยุคสมัยของโทรทัศน์จะนิยมการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาในชีวิตของตนมากขึ้น.

นอกจากบทความดังกล่าวนี้แล้ว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2521: 2-3) ได้กล่าวถึงอันตรายของโทรทัศน์ต่อสมองของเด็กไว้โดยสรุปดังนี้

จากรายงานการค้นคว้าวิจัยเป็นเวลา 8 ปี ของแมรี วินน์ ซึ่งทำงานด้านพัฒนาการของเด็กในอเมริกา ได้สัมภาษณ์ครอบครัวต่าง ๆ ตลอดจนนักวิจัย ครู และนักจิตวิทยา จำนวนหลายร้อยคนเกี่ยวกับการดูโทรทัศน์ของเด็ก

แมรี วินน์ ได้ตั้งคำถามที่ก่อให้เกิดความหวั่นเกรงขึ้นในสังคมที่ได้รับอิทธิพลจากโทรทัศน์เป็นอย่างมาก เป็นไปได้หรือไม่ว่าสมองของเด็กอายุ 12 ปี ที่ดูโทรทัศน์มาแล้วเป็นเวลา 10,000 ชั่วโมง กับสมองของเด็กอายุเท่ากันแต่ดูโทรทัศน์ไม่มากนักหรือไม่ได้ดูเลย จะมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เหมือนในกรณีของการเปรียบเทียบระหว่างปอดของผู้ที่สูบบุหรี่กับผู้ที่ไม่ได้สูบบุหรี่

แมรี วินน์ ตอบปัญหานี้โดยอ้างถึงหลักพัฒนาการทางสมองว่า สมองส่วนสั่งการ (The cerebral cortex) ซึ่งเป็นส่วนที่ก่อให้เกิดความคิดขั้นสูง อันทำให้มนุษย์แตกต่างกับสัตว์ทั่วไปนั้น แบ่งออกเป็นส่วนซ้ายและส่วนขวา ส่วนซ้ายมีหน้าที่สั่งการในด้านคำพูดและการกระทำ อย่างมีเหตุผล สมองส่วนขวามีหน้าที่เกี่ยวกับการมองเห็นระยะไกลไกล แมรี วินน์ อ้างเหตุผลว่า การดูโทรทัศน์มาก ๆ ทำให้สมองส่วนซ้ายทำงานน้อย ฉะนั้น เด็กที่ดูโทรทัศน์มาก ๆ สมองส่วนซ้ายจะทำงานน้อยลงด้วย เพราะช่วงที่ดูโทรทัศน์จะไม่ได้ใช้สมองรวบรวมความคิดและความรู้สึกออกมาเป็นคำพูด ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาสมองด้านซ้ายเลย เธอให้ความเห็นเพิ่มเติมอีกว่า ไม่ใช่เหตุผลบังเอิญที่ความรู้ในด้านหนังสือของชาวอเมริกันเริ่มเสื่อมลงในปี

ค.ศ. 1964 ซึ่งเป็นปีที่เยาวชนรุ่นแรกที่ได้รับอิทธิพลจากโทรทัศน์ในวัยที่กำลังมีการพัฒนาทางภาษาเริ่มเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย

สำหรับเด็กที่ดูโทรทัศน์จนติดนั้น โทรทัศน์จะมีอิทธิพลอย่างมากต่อบทบาทในชีวิตจริงของเขา และทำให้เกิดข้อเสียที่เด่นชัด 3 ประการคือ

1. พัฒนาการด้านทักษะทางภาษาต้อยลง เพราะได้แต่ฟังไม่มีบทในการตอบ
2. ทั้ง ๆ ที่เด็กอ่านหนังสือไม่ออก เขาก็ได้รับสลับแทนที่ ทำให้ความต้องการและเวลาที่จะใช้ในการอ่านลดน้อยลง รวมทั้งไม่เห็นความจำเป็นของการอ่านด้วย
3. เด็กจะดูแต่โทรทัศน์ ไม่มีเวลาพูดคุยหรือสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวอันเป็นพื้นฐานขั้นแรกของการเรียนรู้บทบาทในสังคม ซึ่งจะทำให้สามารถติดต่อกับบุคคลอื่นได้ดีต่อไปในอนาคต

ในขณะที่เดียวกันครูหลายคน ได้ให้ความเห็นว่า เด็กทุกวันนี้ไม่สนใจการเล่นแบบสมัยก่อน เช่น เล่นเป็นพ่อ แม่ ลูก หรือเล่นเป็นหมอ หรือพยาบาล สิ่งที่เด็กสนใจล้วนมาจากโทรทัศน์ ทั้งสิ้น

นอกจากนี้ แม่บางคนได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ลูก ๆ จะแสดงอาการแยกตัว หงุดหงิด และเซื่องซึม หลังจากปิดโทรทัศน์ อย่างไรก็ตามเป็นความผิดของผู้ปกครองบางคนเหมือนกันที่ให้เด็กดูโทรทัศน์ เพื่อไม่ให้เด็กมากวนใจ เนื่องจากตนเหน็ดเหนื่อยมาจากงานประจำวัน

ท้ายที่สุด แมรี วินน์ ชี้ให้เห็นว่า โทรทัศน์อาจเป็นต้นเหตุให้อาชญากรวัยรุ่นกระทำ ความผิดร้ายแรงได้ โดยไม่มีความรู้สึกผิดหรือเสียใจแต่อย่างใด เพราะเขาได้เห็นการใช้มีด ปืน ไซ้ จากโทรทัศน์จนไม่รู้สึกว่าเป็นความผิดหากเขาจะใช้บ้าง

จากบทความดังกล่าว จะเห็นว่า เด็กซึ่งเป็นอนาคตของชาติกำลังอยู่ภายใต้อิทธิพลของโทรทัศน์โดยปราศจากความคิดและการพิจารณาอย่างรอบคอบ การที่โทรทัศน์สามารถเข้าถึงผู้ชมเป็นจำนวนมากได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว ที่สำคัญคือโทรทัศน์มีบทบาทในการศึกษาของประชาชนในชาติ แต่ถ้โทรทัศน์ปราศจากรายการที่มีคุณค่า โอกาสที่จะสร้างเด็กให้เปี่ยมด้วยความรู้ทางการศึกษา และหัดให้เป็นคนที่รู้สึกคิด ไม่ตกอยู่ใต้อิทธิพลของสิ่งใดได้ง่าย ๆ ย่อมทำได้ยาก นอกจากนี้สัดส่วนของรายการบันเทิงสำหรับผู้ใหญ่มีมากกว่ารายการสำหรับเด็ก เด็กส่วนใหญ่จึงต้องหันมาให้ความสนใจในรายการของผู้ใหญ่แทน

2
 การวิจัยของ คำลัตราจารย์ บำรุงสุข สิหว่าไพ ร่วมกับ อาจารย์ ฉำง
 วัลย์ศรี และผู้ช่วยคำลัตราจารย์ ลุ่กัญญา ตีระวณิช อาจารย์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 (2518 : 7-14) "เรื่องอิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อเด็กไทย" โดยเก็บข้อมูลจากเด็กที่มีอายุ
 7 ปี และ 10 ปี จำนวน 200 คน แบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ส่งมาจาก
 ประเทศญี่ปุ่น และนำมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับตัวอย่างประชากรของไทย. การสำรวจเริ่ม
 เมื่อเดือนมีนาคม 2518 และสำเร็จเรียบร้อยในเดือนกันยายน 2518 ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. ลักษณะของผู้รับ (Audience Characteristics) เด็กส่วนใหญ่ที่บ้านมีเครื่อง
 รับโทรทัศน์ เด็กชอบดูโทรทัศน์มากกว่าการฟังวิทยุ ดูหนัง อ่านหนังสือ หรือ เล่นกีฬา เด็กติด
 โทรทัศน์มาก แต่ข้อมูลไม่บ่งชี้ว่า เด็กนำสิ่งที่ได้เห็นจากจอโทรทัศน์ไปใช้ในยีวิตประจำวันหรือไม่
2. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในลุ่มที่เกี่ยวกับโทรทัศน์ (Sociability) ใน
 ระหว่างดูรายการโทรทัศน์ เด็กจะคุยหรือรับประทานไปด้วย และจะเป็นเวลาที่เด็กได้อยู่ร่วม
 กับบุคคลอื่นมากที่สุด เด็กมีแนวโน้มที่จะชอบเด็กที่ดูโทรทัศน์ด้วยกัน และไม่ชอบเด็กที่ไม่ได้ดูโทรทัศน์
 ด้วยกัน นอกจากนี้โทรทัศน์ยังเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพี่น้อง เพื่อนฝูง มากกว่าการเพิ่ม
 ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบิดามารดา
3. อิทธิพลของโทรทัศน์ (Impact) โทรทัศน์มีอิทธิพลต่อเด็กในแง่ความทรงจำหลาย
 ประการ แต่เด็กมีที่ท่าที่ตระหนักว่า ความจริงกับสิ่งที่เห็นในจอโทรทัศน์ไม่เหมือนกัน แต่อายุ
 เพศ และชั้นของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่มีส่วนผูกพันกับความคิดนี้มาก
4. ข้อขัดแย้งในครอบครัวอันเป็นผลจากโทรทัศน์ ส่วนใหญ่เด็กเลือกดูรายการโทรทัศน์
 เอง แต่ก็มีข้อขัดแย้งระหว่างพี่น้องในเรื่องการเลือกชมรายการเสมอ
 จากข้อมูลที่ได้ อาจสรุปได้ว่า โทรทัศน์มีอิทธิพลต่อเด็ก แต่จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ
 สถานะของสังคม อายุ และเพศของเด็ก อย่างไรก็ตามในเรื่องการเลียนแบบเหตุการณ์ ตลอดจน
 พฤติกรรมอันโลดโผนจากจอโทรทัศน์ ข้อมูลมิได้พิสูจน์ชัดเจน

นอกจากนี้จากการสำรวจของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (มลิวัลย์ สับไพรี
 2526 : 15-19). ในเรื่อง "อิทธิพลของสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ที่มีต่อนักเรียนลำริดจุฬาล
 งกรณ์มหาวิทยาลัย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6" สำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2525 ผลการสำรวจ

ปรากฏว่านักเรียนส่วนใหญ่ เลือกชมรายการโทรทัศน์เฉพาะรายการที่ชอบ และรายการที่นักเรียนชอบมากที่สุดคือ การ์ตูน ผู้ที่ให้คำแนะนำในการชมรายการโทรทัศน์ ส่วนใหญ่ได้แก่ พ่อแม่ หรือ ผู้ปกครองคนอื่น ๆ เมื่อนักเรียนชมรายการโทรทัศน์แล้วส่วนใหญ่ักเรียนจะนำมาคุยและวิพากษ์วิจารณ์กับเพื่อน ในวันหนึ่ง ๆ นักเรียนมีเวลาชมรายการโทรทัศน์ประมาณ 2 ชั่วโมงขึ้นไป นอกจากนี้นักเรียนยังเห็นว่าสื่อมวลชนที่ให้ทั้งความรู้ความบันเทิงและนำไปใช้ในวิถีประจำวัน และการเรียนของนักเรียนมากที่สุดคือ โทรทัศน์

จากบทความและผลการวิจัยต่าง ๆ อาจสรุปถึงอิทธิพลของโทรทัศน์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. อิทธิพลที่มีต่อการใช้เวลาของเด็ก

ส่วนมากมักได้ยินผู้ปกครองบ่นว่าเด็ก ๆ ดิດโทรทัศน์ การใช้เวลาว่างของเด็ก เพื่อเรื่องอื่นสิ่งหมดไป ในเรื่องการใช้เวลาว่างของเด็กนี้ จากผลการวิจัยของ เซียซี และ แซบแมน (Searcy and Chapman 1972) ปรากฏว่า การใช้เวลาว่างของเด็กในสังคมที่มีฐานะต่างกัน ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในการใช้เวลาว่างด้วย กล่าวคือ เด็กที่อยู่ในฐานะเศรษฐิกดี มักใช้เวลาว่างในการดูโทรทัศน์น้อยกว่าเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐิกไม่ดี โดยสรุปแล้วประมาณ 2-4 ชั่วโมง/วัน เป็นอย่างมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเด็กที่อยู่ในฐานะทางเศรษฐิกดีอาจมีงานอดิเรกที่น่าสนใจหลายอย่างต่างกับเด็กที่ฐานะทางเศรษฐิกไม่ดี

วิลเบอร์ แชรรม (Wilbur Schramm 1964) ได้รวบรวมผลงานวิจัยในเรื่อง การดูโทรทัศน์ของเด็ก พบว่านักเรียนประถมศึกษาใช้เวลาดูโทรทัศน์มากกว่าเด็กมัธยมศึกษาที่น่าสนใจคือมีรายงานว่า เด็กจะมีแนวโน้มที่จะนอนดึกขึ้นเมื่อติดรายการโทรทัศน์ แต่ความจริงแล้วหากผู้ปกครองเอาใจใส่เด็ก กำหนดเวลาในการเข้านอนของเด็กไว้ ย่อมเกิดผลดีต่อสุขภาพของเด็กทั้งยังเป็น การตัดปัญหาการง่วงนอนในเวลาเรียนได้ด้วย สำหรับกรณีที่เด็กในระดับประถมศึกษาใช้เวลาดูโทรทัศน์มากกว่าเด็กมัศึกษานั้น อาจเป็นเพราะเด็กโตต้องใช้เวลาสำหรับการเรียนมากกว่าเด็กเล็กก็ได้

2. อิทธิพลที่มีต่อการพัฒนาบุคลิกและพฤติกรรมของเด็ก

โทรทัศน์เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก เพราะเด็กมักเลียนแบบผู้ที่ตนนิยม ทั้งนี้อาจเป็นบุคลิกของตัวละครที่เด็กดูจากโทรทัศน์ หรือบุคคลที่แวดล้อมเด็กอยู่ก็ได้

ดับบริว. เจ. แคมเบล (W. J. Cambell 1965) ได้รวบรวมผลงานวิจัยเกี่ยวกับโทรทัศน์ และได้สรุปไว้ว่า โทรทัศน์มีแนวโน้มที่จะทำให้เด็กและวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงบุคลิกที่โก้

แคลป์เปอร์ (Klapper 1960) กล่าวว่า เด็กเรียนรู้และเลียนแบบโทรทัศน์ได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับพ่อ-แม่ หรือผู้ปกครอง ครูก็สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีกว่าตัวอย่างจากโทรทัศน์ เพราะโทรทัศน์ไม่สามารถเปลี่ยนทัศนคติ พฤติกรรม และบุคลิกของคนได้ โทรทัศน์เป็นเพียงแนวโน้มที่จะช่วยย้้าทัศนคติ พฤติกรรมและบุคลิกที่เด็กมีอยู่ให้มากขึ้นหรือน้อยลงเท่านั้น

3. อิทธิพลที่มีต่อรสนิยมและคุณค่าในชีวิตของเด็ก

อิทธิพลของโทรทัศน์ต่อรสนิยมของเด็กนั้น จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระดับอายุ เพศ และสติปัญญา ถ้าเด็กมีผู้ที่คอยให้คำแนะนำที่ดีในการเลือกชมรายการ ย่อมเป็นประโยชน์ต่อตัวเด็กเอง ดังที่ เอ. จี. แมคโคลนา (A. G. MacLain 1966) ได้รายงานผลการวิจัยไว้ว่าโทรทัศน์ มีแนวโน้มที่จะช่วยให้เด็กออสเตรเลียมีรสนิยมกว้างขวาง โดยเฉพาะเด็กที่มีผู้ปกครองแนะนำแนวทาง

ชรัม (Schramm 1964) กล่าวไว้ในรายงานวิจัยว่า เด็ก 2 ใน 3 ของสหรัฐอเมริกาชอบดูรายการที่สดไว้สำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งย่อมรวมไปถึงรายการภาพยนตร์ทุกประเภท เช่น ประเภทเขย่าขวัญ และการประกอบอาชญากรรม ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อเด็กได้

4. อิทธิพลของการโฆษณาของโทรทัศน์ที่มีต่อเด็ก

ดับบริว. เจ. แคมเบล (W. J. Campbell 1965) เขียนไว้ในรายงานวิจัยว่า "อิทธิพลจากรายการโฆษณาทางโทรทัศน์มีผลต่อผู้ดูเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเด็กและแม่บ้าน" บริษัทโฆษณามักเลือกรายการที่แน่ใจว่าเด็กและคนส่วนใหญ่ "ติด" รายการนั้น ๆ เด็กส่วนมากจะรับรู้ว่าผู้ปกครองซื้อสินค้าตามที่ตนเห็นในรายการโฆษณา สิ่งเหล่านี้แม้จะไม่ผลเสียโดยตรงแต่ก็เป็นผลเสียทางอ้อม เพราะทำให้มีแนวโน้มที่จะเป็นคนเชื่อคนง่าย

5. อิทธิพลที่มีต่อวัฒนธรรมและคุณค่าในสังคม

ผลการวิจัยของ ซีซี และ แชปแมน (Searcy and Chapmam 1972) ได้เน้นไว้ว่าเด็กมีความสามารถในฮิตจำกัดที่จะเข้าใจเรื่องราวจากภาพยนตร์ได้ตลอดเรื่อง และยังไม่เข้าใจลึกซึ้งถึงความเกี่ยวโยงระหว่างตัวละครซึ่งในขณะเดียวกันเด็กก็ยังไม่มีความสามารถที่จะแยกแยะระหว่างสิ่งที่ตัวเองดูจากโทรทัศน์ กับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในชีวิตจริง ๆ ดังนั้นรายการโทรทัศน์บาง

บางประเภทที่มีลักษณะใกล้เคียงกับสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง อาจส่งผลกระทบต่อเด็ก ซึ่งเด็กอาจคิดว่าเรื่องราวในเป็นจริง

รายการที่มีลักษณะไม่เหมาะสมที่จะให้เด็กดู เช่น การล้างแค้น อาฆาตพยาบาท จึงอาจส่งผล
กระทบที่ไม่ดีต่อเด็กได้ในกรณีที่เด็กนำไปเป็นแบบอย่างหรือคิดว่า เรื่องราวจากภาพยนตร์นั้นเป็นจริง

3) การคัดรายการโทรทัศน์

ข้อควรคำนึงระหว่างผู้คัดรายการโทรทัศน์กับผู้ชมที่บ้าน

การคัดรายการโทรทัศน์ ผู้คัดรายการบางคนอาจเป็นคนที่มีศิลปะและมีความรู้
เกี่ยวกับเทคนิคการคัดรายการให้มีคุณค่าเป็นอย่างสูง แต่ถ้าสัมพันธ์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชม
กับรายการของเขาแล้ว รายการที่ผลิตขึ้นอาจล้มเหลวก็ได้ ทำให้เสียทั้งเวลาและงบประมาณ
ดังนั้น สิ่งที่ต้องศึกษาให้ละเอียดก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชมและผู้ทำรายการ จุมพล รอดคำดี
(2519 : 111-125) ได้กล่าวถึงข้อควรคำนึงระหว่างผู้คัดรายการโทรทัศน์กับผู้ชมที่บ้าน
ไว้ โดยสรุปดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตรายการและผู้ชมโทรทัศน์ มองได้เป็น 2 ประเด็นคือ

- ก. คุณลักษณะของรายการที่นำมาเล่น
- ข. คุณลักษณะของผู้ชม

ก. คุณลักษณะของรายการที่เล่น เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่ามีส่วนคือ

1. การเล่นภาพที่ผู้ชมไม่เคยเห็นมาก่อน (Visual Primacy)

จะทำให้ผู้ชมจำภาพได้ติดตากว่าภาพปกติที่เคยเห็นเป็นประจำ ภาพที่ปรากฏให้เห็นเป็นครั้งแรก
จึงมีความสำคัญต่อการเล่นรายการอย่างยิ่ง เนื้อหาของรายการถ้าจะให้ได้ผลจริง ๆ
ควรเล่นเป็นภาพพร้อมเสียงร้อยละ 90 ส่วนอีกร้อยละ 10 เป็นการอธิบายภาพที่ปรากฏ

2. การเล่นภาพที่คุ้นเคยมาบ้างแล้ว (Visual Context) จะมี
ผลต่อผู้ชมในแง่การใช้โทรทัศน์เพื่อการสื่อสาร (communication) ยิ่งภาพมีเนื้อหาใกล้เคียง
กับสิ่งที่เคยเห็นก็ยิ่งทำให้ภาพมีน้ำหนัก และเข้าถึงจิตใจผู้ชมได้มากขึ้น ภาพที่เข้าถึงจิตใจคนได้
รวดเร็วคือ ภาพเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของคนทั่วไป เช่น เปรียบเทียบภาพแสดงสถิติของประชากร
ที่กำลังเป็นปัญหาของโลก กับภาพเด็กที่กำลังหิวโหยเพราะขาดอาหาร ภาพหลังจะมีผลกระทบต่อ
จิตใจผู้ชมได้มากกว่า

3. การเพิ่มความเข้มข้นในด้านทัศนคติ และความรู้ของผู้ชม
(Reinforcements) อิทธิพลของรายการต่าง ๆ จะมีบทบาทต่อทัศนคติของผู้ชม ทั้งรายการ

ที่ผู้ชมเห็นด้วย (positive) และรายการที่ผู้ชมไม่เห็นด้วย (negative) และเมื่อไรก็ตามที่รายการถูกเสริมความเข้มข้น (Reinforcement) ด้วยแนวคิดเดิม แนวคิดนั้นก็จะมีแนวโน้มให้ผู้ชมเชื่อได้ง่ายขึ้น

4. ผลต่อเนื้อหาในเนื้อหาที่เสนอ (content relevance) หมายถึงการที่ผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย (Target Audience) ได้รับความรู้ (content) ที่เสนอไปหรือไม่ การผลิตรายการจะต้องมีเป้าหมายที่แน่นอนว่าผลิตขึ้นเพื่อคนกลุ่มใด สำหรับเนื้อหาควรเรียงตามลำดับความสำคัญ จากเรื่องธรรมดาไปสู่เรื่องที่สำคัญที่สุด การดำเนินเรื่องควรกระชับ ได้ความและเข้าใจได้ง่ายในเวลาอันสั้น

ข. คุณลักษณะของผู้ชม จะมีผลต่อการรับรู้ (perception) และปฏิกิริยาโต้ตอบ (response) ต่อรายการทั้งทางตรงและทางอ้อม สิ่งที่น่าสนใจในด้านนี้คือ

1. อายุ (age) โดยเหตุผลจากการวิจัยของนักจิตวิทยาที่ว่าด้วยการพัฒนาของมนุษย์ (Human Development) ผู้ชมจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากโทรทัศน์และภาพยนตร์เรื่อยมาจนกระทั่งอายุ 20 ปีกว่า ความสนใจจะเริ่มลดลง เพราะในวัยเด็กจนถึงวัยหนุ่มสาวก่อนอายุจะถึง 20 ปี เด็กจะรู้สึกแต่เพียงการเรียนรู้จากประสบการณ์แปลก ๆ ใหม่ ๆ แม้จะดูภาพยนตร์ หรือโทรทัศน์รู้เรื่อง ก็มิใช่หมายความว่าเขาจะจดจำ (retain content) หรือรับรู้ (perceive) ได้เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ (Maturity) ความยาวของรายการโทรทัศน์ก็มีส่วนสัมพันธ์กับอายุของผู้ชม ในแง่ของการดึงดูดความสนใจ จากผลการทดลอง เด็กที่กำลังเรียนในชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-ป.4) ความยาวของภาพยนตร์ ควรประมาณ 5-10 นาที ส่วนผู้ที่กำลังเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ป.5-ป.6) ความยาวของภาพยนตร์ควรประมาณ 12-14 นาที สำหรับผู้ชมที่เป็นเด็กในระดับชั้นมัธยมศึกษา ความยาวของภาพยนตร์ควรประมาณ 20-22 นาที ถ้าภาพยนตร์มีความยาวเกินกว่าที่กล่าวมานี้ ความสนใจของเด็กจะลดลง

2. เพศ (Sex) ผู้หญิงและผู้ชายจะมีปฏิกิริยาโต้ตอบต่อภาพยนตร์ต่างกัน ผู้หญิงส่วนใหญ่ชอบรายการประเภทแฟชั่น เ็บปักษ์กร้อย หรือการปรุงอาหาร ส่วนผู้ชายส่วนใหญ่สนใจรายการข่าว การศึกษาและการเมือง ผู้หญิงชอบเรื่องราวประเภทรัก โศกสะเทือนใจ ส่วนผู้ชายอาจชอบรายการที่เป็นเรื่องลึกลับ ผจญภัย เสี่ยงตาย โดยธรรมชาติ ผู้หญิงและผู้ชายจะแสดงให้เห็นความเป็นเพศที่แตกต่างกัน ตั้งแต่อายุประมาณ 3-5 ขวบ และ

จะแสดงความรักหรือเกิดอารมณ์รักในเพื่อนต่างเพศโดยเฉลี่ยแล้วในวัย 12-13 ปีขึ้นไป ดังนั้น การทำรายการหรือทำภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องรัก จึงมักทำในรูปที่เด็กชายและเด็กหญิงดูร่วมกันได้ ส่วนภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ ผู้ผลิตรายการจะต้องระวังอย่างมาก และอาจเสี่ยงต่อการเลียนแบบและฮือฮานไปในทางผิดศีลธรรม

3. สติปัญญา (Intelligence) เด็กที่มีสมองทึบจะเข้าใจเนื้อหาของรายการได้ช้า แต่ปัญหาด้านนี้แก้ไขได้ด้วยการใช้เทคนิคในการสร้างรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กฉลาด จะลดจำนวนรายการที่เป็นประโยชน์เพื่อนำไปใช้กับชีวิตประจำวันได้ดีกว่าเด็กสมองทึบ

สำหรับการเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องอาศัยความฉลาดมากนัก การวางเงื่อนไขจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้มาก เช่น การชมรายการโทรทัศน์ ไม่ว่าเด็กฉลาดหรือเด็กปัญญาทึบ เมื่อถึงเวลาที่มีรายการที่ตนชอบ ก็จะมานั่งหน้าจอโทรทัศน์พร้อมกันได้ เมื่อเนื้อหาของรายการต้องการสอนให้เด็กหมั่นฝึกฝนตนเองให้ขยันเรียนและช่วยเหลือพ่อแม่ เด็กทั้งฉลาดและไม่ฉลาดก็จะปฏิบัติตามอย่างที่รายการโทรทัศน์สอน ทั้งนี้เพราะเด็กได้เห็นตัวอย่างจากโทรทัศน์ว่าเด็กดีเป็นอย่างไร

4. ระดับการศึกษา (Level of education) รายการโทรทัศน์ที่จัดต้องแยกประเภท เช่น รายการการศึกษา รายการบันเทิง รายการให้ข่าวสาร ฯลฯ การผลิตรายการการศึกษา จะให้ผลดีมากที่สุดเมื่อผู้ผลิตรู้จักสูตรของการเรียน หรือระดับความรู้ของผู้ชม เนื้อหาของรายการและภาษาที่ใช้ตลอดจนภาพที่ปรากฏต้องเหมาะสมกับระดับการศึกษาของผู้ชมด้วย

5. ทัศนคติและความคิดเห็นร่วมกัน (Social attitudes and opinions) ประกอบด้วยทัศนคติและความคิดเห็นที่มีต่อการเมือง คำสอน และเศรษฐกิจ โดยเรียนรู้จากสังคม และสื่อมวลชน ความคิดเห็นและทัศนคติของแต่ละบุคคลนั้น มีผลมาจากสังคมที่อาศัยอยู่ คนในสังคมแต่ละกลุ่มจะมองปัญหาต่าง ๆ คล้ายกัน มีความเห็นและทัศนคติคล้ายกัน ถ้ามีสิ่งใด เข้ามากระทบความคิดเห็นหรือทัศนคติในทางตรงข้าม คนในกลุ่มนั้นจะต่อต้านและพยายามปกป้องความเชื่อของตน โดยการหาเหตุผลมาสนับสนุน เรื่องนี้จึงมีความสัมพันธ์กับการเลือกชมรายการโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ด้วย คนส่วนใหญ่จะเลือกชมรายการที่ตนเห็นว่าสามารถเข้ากับความคิดเห็นหรือทัศนคติของตนและกลุ่มได้ ดังนั้นผู้ผลิตรายการจึงจำเป็นต้องมองกลุ่ม

เป้าหมาย (Target group) ด้วยว่าถ้าจะให้รายการของตนประสบผลสำเร็จควรบรรจุ
เนื้อหาที่มีความคิดเห็นหรือทัศนคติคล้ายกับคนกลุ่มนั้นด้วย

6. ความคิดฝันที่เกี่ยวข้องกับความจำเป็นและความต้องการในชีวิต
(Life space and subjectivity) รายการที่ผลิตขึ้นโดยมีผลกระทบต่อผู้ชมทั้งทางตรง
และทางอ้อม ย่อมได้ผลมากกว่ารายการที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้ชมเลย นอกจากนี้การ
จดจำได้ (recognition) ที่เห็นจากโฆษณาบ่อย ๆ ที่มีส่วนสร้างความเชื่อในสิ่งต่าง ๆ ได้

โดยสรุปแล้ว ข้อควรคำนึงสำหรับผู้ผลิตรายการโทรทัศน์กับผู้ชมทางบ้าน ไม่ใช่
ปัญหาโลกแตก แต่ก็สามารถสร้างความล้มเหลวให้กับผู้ผลิตรายการที่ไม่คำนึงถึงสิ่งที่ได้กล่าวมา
แล้วนั้นได้เช่นเดียวกัน เพราะรายการโทรทัศน์ไม่ใช่เรื่องของศิลปะอย่างเดียว แต่ต้องคำนึงถึง
ธรรมชาติของสื่อที่เรียกกันว่าโทรทัศน์ด้วย ซึ่งหมายถึงภาพและเสียงที่จะปรากฏต่อสายตาผู้ชม
นอกจากนี้การมองปัญหาของผู้ผลิตรายการเพียงอย่างเดียวยังไม่พอ ต้องมีการมองผู้ชมในเป้า-
หมายด้วยว่า เขาคือใคร และเขาเป็นใคร ภูมิหลังของผู้ชม ควรถูกศึกษาโดยละเอียด ทั้งนี้
เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ และเพื่อให้บรรลุผลตามที่ได้วางไว้โดยมีผลเสียน้อยที่สุด

การจัดรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

การจัดโทรทัศน์สำหรับเด็กเป็นทั้งงานที่ยากและง่าย ที่ว่าง่ายนั้น เพราะเด็กมี
ความอยากรู้อยากเห็นอันกว้างขวาง และสนใจโลกของผู้ใหญ่มาก ทำให้เด็กพร้อมเสมอที่จะ
ชมรายการเกือบทุกรายการ และที่ว่ายากนั้นเพราะมีระดับที่แตกต่างกันมากในการที่จะทำให้
รายการเหมาะสมกับผู้ชมที่อยู่ในวัยเด็กผู้ผลิตรายการเด็ก ต้องทราบว่าเด็กชมรายการโทรทัศน์
เพราะต้องการความบันเทิง ความตื่นเต้นและเพื่อพักผ่อน ส่วนข่าวสารหรือความรู้เป็นเพียง
ผลพลอยได้ที่เด็กได้รับโดยไม่รู้สึกรู้สึ เพราะถ้าเด็กทราบว่ารายการใดเป็นรายการเพื่อส่งสอน
เด็กจะไม่ชอบ ดังนั้นการผลิตรายการสำหรับเด็ก ผู้ผลิตต้องคำนึงถึงแง่คิดของเด็กมากกว่าของ
ตนเอง เพราะเด็กมักคิดเพ้อฝัน มีจินตนาการสูง และฟังคำนี้ข่อยอยู่เสมอว่ารายการที่จะจัด
สำหรับเด็กต้องไม่เป็นอันตรายแก่เด็ก ทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนไม่ก่อให้เกิดความคิดฝัน
ในทางที่ผิด (Garry 1962 : 145) ผู้ผลิตควรทราบความต้องการและความสามารถของเด็ก
เป็นหลักในการจัดรายการสำหรับเด็ก

อีวีลิน เคย์ (Evelyn Kaye 1974:30) ได้สรุปขอบเขตของการคัดรายการสำหรับเด็กไว้ ดังนี้

1. รายการควรเล่นเรื่องราวที่ไม่ยาวจนเกินไปเพราะถ้ารายการยาวเกินไปเด็กจะทนนั่งอยู่นานไม่ได้ ควรคัดรายย่อย ๆ หลายรายการ และแต่ละรายการควรแตกต่างกันไป จึงจะดึงดูดความสนใจของเด็กไว้ได้จนจบรายการ
2. มีการเคลื่อนไหวรวดเร็วสับไว และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
3. มีความมหัศจรรย์ ตัวเอกของเรื่องเก่งกว่าคนธรรมดา
4. มีความกระฉับกระเฉงในการใช้ภาษา เด็กมีความสามารถเข้าใจภาษาอย่างจำกัด ผู้ผลิตรายการเด็กต้องคำนึงถึงภาษาพูดให้เด็กฟังแล้วเข้าใจ

นอกจากนี้ผู้ผลิตรายการเด็กต้องมีคุณธรรมที่จะรับผิดชอบต่อรายการที่ตนผลิตออกมา มีความจริงใจในการผลิตรายการ สิ่งที่น่ามาเล่นควรเป็นข้อเท็จจริงมากที่สุด ไม่ล้นหลาม ให้เด็กฝันเฟื่อง เนื้อหาและบุคลิกของตัวละครไม่เป็นอันตรายต่อเด็กไม่ควรมีฉากที่แสดงความทารุณโหดร้าย ความอับดีธรรม หรือการแก่งแย่งชิงดี อันจะเป็นผลร้ายแก่จิตใจที่ละเอียดอ่อนของเด็กในภายหลัง ผู้ผลิตรายการควรให้ความอบอุ่นและความสนิทสนมแก่เด็ก เหมือนหนึ่งเขาเป็นส่วนหนึ่งของรายการ มีความกระฉับกระเฉงเข้าใจง่าย เพราะเด็กจะไม่สนใจรายการที่ตนไม่เข้าใจ เด็กจะสนใจสิ่งที่คุ้นเคยอยู่แล้วเท่า ๆ กับสิ่งที่แปลกใหม่หรือไม่เคยพบมาก่อน นอกจากนี้ผู้ผลิตจะต้องคำนึงถึงเวลาที่เหมาะสมในการชมรายการ ช่วงเวลาที่ดีที่สุดคือ ช่วงหัวค่ำ แต่ต้องไม่นานเกินไป ปกติควรเป็นรายการครึ่งชั่วโมง สถานีโทรทัศน์ที่รับผิดชอบควรผลิตรายการที่มีคุณภาพ เป็นรายการที่สร้างสรรค์ และสนองความต้องการของผู้ชมมากกว่าคำนึงถึงผลประโยชน์อย่างอื่น

4) วรรณกรรมสำหรับเด็ก

ความหมายของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

รัญจวน อินทรกำแหง (2520 : 31) กล่าวถึงวรรณกรรมไว้ว่า วรรณกรรม หมายถึง สิ่งพิมพ์ทุกชนิดตั้งแต่แผ่นใบปลิว ไปจนถึงหนังสือ นิตยสาร และหนังสือพิมพ์

บันลือ พุกกะษัตริย์ (2521 : 1) ให้ความหมายของวรรณกรรม ไว้ว่า วรรณกรรม หมายถึงงานอันเกี่ยวกับหนังสือที่จัดอยู่ในเกณฑ์ดี โดยผู้เขียนต้องการชี้แนะแนว

ความคิดต่าง ๆ มายังผู้อ่าน อย่างมีรูปแบบและมุ่งให้ความรู้ช่วยขยายประสบการณ์ของผู้อ่านได้อีกด้วย

• แม้นมาศ ชวลิต (2510 : 126) กล่าวว่า วรรณกรรมสำหรับเด็กและเยาวชน หมายถึงหนังสือที่เด็กในวัยเล่าเรียน อาจเลือกอ่านเอง เพื่อความเพลิดเพลิน เพราะความอยากรู้ หรือเพื่อไปประกอบการศึกษา *บทความพิเศษเรื่อง วิจัย มโนทัศน์*
วิริยะ สิริสิงห์ (2514 : 6) ได้ให้ความหมายของวรรณกรรมสำหรับเด็กว่า หมายถึงวารสารและหนังสือที่เขียนขึ้นสำหรับเด็กและจะต้องเขียนให้เด็กอ่านอย่างเพลิดเพลินด้วยความสนใจ เพิ่มพูนความสามารถในการอ่านและเข้าใจภาษาจนเกิดนิสัยรักการอ่าน

สำหรับ กุหลาบ มลลิกะมาล (2518 : 204) ได้กล่าวถึงวรรณกรรมไทย ภายหลังได้รับอิทธิพลตะวันตกว่า ภาพยนตร์ วิทยุ และโทรทัศน์ ก็เป็นสื่อมวลชนอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งได้เผยแพร่ข่าวสาร ความรู้ ความคิด และการบันเทิง ในรูปของเสียงและภาพ แต่ก็มีบทบาทเป็นวรรณกรรมประกอบอยู่ด้วย

ส่วน กุศล นาคะชาติ (2524 : 7) กล่าวว่า วรรณกรรม นอกจากจะหมายถึงวรรณกรรมที่มีรูปเป็นหนังสือ เอกสาร บทความ หรือสิ่งอื่น ที่มีจุดมุ่งหมายของการประพันธ์ เพื่อบันเทิงคดีหรือ สารคดี ยังหมายถึงวรรณกรรม ที่อยู่ในรูปของโสตวัสดุอีกด้วย เช่น เทป ภาพยนตร์ แผ่นเสียงหรือรูปภาพ เป็นต้น

สรุปได้ว่า วรรณกรรมสำหรับเด็ก หมายถึงวรรณกรรมที่สร้างขึ้นสำหรับเด็ก อาจอยู่ในรูปของหนังสือ บทความ หรือโสตวัสดุอื่น ๆ มีเนื้อหาและลักษณะที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก และเป็นที่น่าสนใจของเด็กวัยต่าง ๆ ตั้งแต่วัยก่อนเข้าเรียนไปจนถึงวัยรุ่น และเด็กสามารถเลือกชมได้โดยไม่มีกำบัง

ลักษณะของวรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็ก

วรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็กหมายถึงวรรณกรรมหรือหนังสือที่เด็กได้อ่านได้ชมด้วยความเพลิดเพลินสนุกสนาน ทั้งนี้เพราะวรรณกรรมหรือหนังสือสำหรับเด็กชนิดนั้นมีเนื้อหาสาระตรงกับ ความสนใจของเด็ก วรรณกรรมที่ดีสำหรับเด็กควรมีลักษณะดังนี้

1. ตรงกับความสนใจของเด็ก เนื้อเรื่องเหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของเด็กซึ่งมีอยู่ตามธรรมชาติ ได้แก่ความชอบ ความต้องการ ความรักความเอาใจใส่ ความต้องการการยอมรับ ความต้องการอยากเป็นคนเก่งและคนดี เป็นต้น เรื่องที่ตรงกับความสนใจของเด็ก จึงควรมีลักษณะดังนี้

1.1 เป็นเรื่องสนุกให้ความเพลิดเพลิน

1.2 ส่งเสริมจินตนาการ วัยเด็กเป็นวัยที่มีจินตนาการและชอบสร้างจินตนาการให้ออกมาเป็นรูปเป็นร่างอยู่แล้ว ถ้าเรื่องใดช่วยส่งเสริมหรือให้โอกาสเด็กได้ร่วมสร้างจินตนาการของตนไปด้วย เรื่องนั้นจะเป็นที่พอใจของเด็กมากยิ่งขึ้น

1.3 ส่งเสริมให้เกิดความมั่นใจ เป็นเรื่องที่กล่าวถึงความสำเร็จของตัวละครหรือบุคคลในเรื่อง ทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจไปด้วย หรือเรื่องทำนองที่ส่งเสริมให้เด็กตัดสินใจ อันจะช่วยให้เกิดวิจรรณญาณว่า สิ่งที่ได้ทำหรือได้คิดไปนั้นถูกต้องเพียงใด

1.4 สนองอารมณ์ที่ปรารถนา เช่น อยากเป็นคนเก่ง อยากเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จ อยากได้รับความรัก เรื่องที่มีเนื้อหาสนองอารมณ์ต่าง ๆ ตามที่เด็กปรารถนา โดยไม่เน้นจนเด็กรู้สึก เหล่านี้ล้วนเป็นที่พอใจของเด็กทั้งสิ้น

1.5 ส่งเสริมความรู้ เป็นเรื่องที่ทำให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมอย่างง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ช่วยเสริมบุคลิกภาพ ช่วยกล่อมเกลาจิตใจให้ประณีต เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่ดี และจำเป็นสำหรับเด็กมาก

2. คำโครงเรื่อง ไม่ซับซ้อน ยิ่งแนวของเรื่องเด่นชัดเด็กสามารถเข้าใจได้โดยง่ายเรื่องกระชับไม่เยิ่นเย้อ ตัวละครอยู่ในวัยใกล้เคียงกับเด็ก เนื้อเรื่องไม่ยาวนัก และเป็นเรื่อง que เด็กพอมีประสบการณ์ที่สามารถเข้าใจได้

3. สำนวนภาษา เป็นภาษาง่าย ๆ ตรงไปตรงมา เด็กสามารถทำความเข้าใจได้

4. ภาพ เด็กชอบความสนุกสนานเพลิดเพลิน ภาพจึงควรเป็นภาพที่มีความรู้สึกมีชีวิตและมีความเคลื่อนไหว

เนื้อเรื่องในวรรณกรรมสำหรับเด็ก ควรมีทุกประเภท ทั้งสารคดีและเรื่อง que ให้ความเพลิดเพลิน เป็นเรื่อง que เด็กสนใจ และช่วยให้เข้าใจตนเอง เข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งช่วยในการศึกษาเล่าเรียนของเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต (รัชจวน อินทรกำแหง 2525 : 77)

น้อยนวล
อภิชัย

ข้อควรคำนึงในการประเมินคุณค่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก

การประเมินคุณค่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก ต้องคำนึงถึงความต้องการของเด็ก ซึ่งอาจพิจารณาได้จากการเลี้ยงดู เจตนา และความสนใจของเด็กแต่ละคน วรรณกรรมบางเรื่องสร้างขึ้นสำหรับเด็ก แต่ผู้เลือกเนื้อหาอาจสลับกลายเป็นผู้ใหญ่ วรรณกรรมที่ได้รับการตัดสินว่าดี บางครั้งสิ่งไม่เป็นที่สนใจของเด็ก ดังนั้นในการประเมินคุณค่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก จึงต้องทำความรู้จักกับเด็กและวรรณกรรม ทำความรู้จักกับเด็กในด้านความต้องการ และความสนใจของเด็ก เพราะเด็กแต่ละคนย่อมมีความต้องการและความสนใจแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของเด็ก ซึ่งปรานี เชียงทอง (2526 : 78) ได้สรุปความต้องการของเด็กในวัยต่าง ๆ ไว้ดังนี้

ก. เด็กเล็ก ส่วนใหญ่ชอบเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติและสัตว์ เครื่องยนต์ เพื่อนเล่น ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว และเรื่องที่จะทำอันให้เห็นสิ่งแวดล้อมรอบตัว เด็กเล็กจะชอบเรื่องที่จบด้วยความลึกลับประหลาด

ข. เด็กวัย 6-7 ปี ต้องการความอิสระ ชอบเรื่องที่มีการเคลื่อนไหวเต็มไปด้วยกิจกรรม การกระทำต่าง ๆ เรื่องตลกขบขัน มีความอยากรู้อยากเห็นความเป็นไปของโลก

ค. เด็กวัย 7-9 ปี ต้องการรู้ และเข้าใจเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น อยากรู้เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ชีวิตประวัติ สิ่งแปลกใหม่ เรื่องผจญภัย นิทาน และเรื่อง ตลกขบขัน

ง. เด็กวัย 9-11 ปี ต้องการความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ต้องการความเข้าใจเรื่องเพศ และความเป็นไปของชีวิตครอบครัว

จ. เด็กวัยรุ่น เป็นวัยที่มีความสนใจในการอ่านอย่างแท้จริง เด็กหญิงและเด็กชายเริ่มสนใจอ่านหนังสือตามความสนใจของแต่ละเพศ ซึ่งมีความแตกต่างกันบ้าง เด็กชายชอบเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย เรื่องลึกลับ ส่วนเด็กหญิงชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตในบ้าน สัตว์เลี้ยง เรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ เรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ ที่สะท้อนอารมณ์ และเริ่มอ่านนวนิยายสำหรับผู้ใหญ่ บางคนสนใจเรื่องเกี่ยวกับอาชีพ บทละคร และคำประพันธ์

เด็กวัยรุ่นในปัจจุบัน มักสนใจเรื่องเกี่ยวกับบทบาทของตนต่อสังคม สนใจปัญหาของสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเยาวชนอาชญากร และปัญหาอื่น ๆ ของบ้านเมือง เด็กวัยรุ่นบางคนชอบอ่านหนังสือของผู้ใหญ่

ลูฟัตรา ช่มเกตุ (2522 : 9-10) ได้แบ่งวัยเด็กออกเป็น 3 ช่วง คือ วัยเด็กตอนต้น วัยเด็กตอนกลาง และวัยเด็กตอนเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น และสรุปความต้องการของเด็กวัยต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. วัยเด็กตอนต้น (อายุ 2-6 ปี) มีความต้องการดังนี้

- 1.1 ความรัก ความสนใจจากพ่อแม่ เด็กจะแสดงความรักต่อสิ่งต่าง ๆ อย่างเปิดเผย
- 1.2 การยอมรับจากสังคม
- 1.3 การให้ผู้ใหญ่เอาใจใส่ตนโดยการซักถาม
- 1.4 ความเห็นชอบและการแนะนำทางจากผู้ใหญ่
- 1.5 การเฮอร์อย่างผู้ใหญ่
- 1.6 การมีเพื่อนและต้องการการยกย่อง

2. วัยเด็กตอนกลาง (7-11 ปี) มีความต้องการที่จำเป็นของเด็กวัยเข้าเรียน เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ เด็กวัยนี้ถือความคิดของครูเป็นสำคัญ มีความต้องการทางด้านอารมณ์ และสังคมคือ

- 2.1 ต้องการความสำเร็จ ที่ทำให้เด็กพอใจ ภาคภูมิใจ มีกำลังใจทำสิ่งอื่นต่อไปในอนาคต เด็กทุกคนต้องการความสำเร็จในชีวิต
- 2.2 ต้องการเป็นคนเด่น การทำกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม เด็กต้องการชนะเพื่อน สิ่งต้องส่งเสริมให้เด็กทำตัวเด่นให้ถูกทาง
- 2.3 ต้องการการยอมรับจากคนอื่น ตลอดจนความยินยอมยินดีจากเพื่อน ๆ
- 2.4 ต้องการความรัก ความอบอุ่น เห็นอกเห็นใจจากคนอื่น
- 2.5 ต้องการความปลอดภัย
- 2.6 ต้องการคำยกย่องชมเชยและให้กำลังใจ
- 2.7 ต้องการความอยากรู้อยากเห็นและซักถามปัญหาต่าง ๆ

3. วัยเด็กตอนเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น (12 ปี ขึ้นไป) มีความต้องการดังนี้

- 3.1 การพัฒนาความชำนาญหรือความสนใจในงานของตน
- 3.2 ความช่วยเหลือให้เข้าใจแบบแผนของการเจริญเติบโตตามธรรมชาติ
- 3.3 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในสิ่งต่าง ๆ
- 3.4 การยอมรับในความสามารถและการได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
- 3.5 ความรัก ความอบอุ่น และการยกย่องชมเชยจากผู้ใหญ่
- 3.6 การทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่ม ซึ่งบางครั้งไม่ต้องการพึ่งผู้ใหญ่ กลุ่มหรือคณะมีอิทธิพลอย่างยิ่ง สำหรับเด็กวัยนี้
- 3.7 ความอิสระ เป็นตัวของตัวเอง มักปลีกตัวออกจากพ่อแม่ไม่ต้องการให้ผู้ใหญ่เข้ามายุ่งในเรื่องส่วนตัว

สำหรับคลีฟฟอร์ด กีนาวงค์ (2521 : 83-86) มีความเห็นว่าพัฒนาการของเด็กวัยประถมศึกษาเป็นวัยที่ต้องการการแสดงออกในทุก ๆ ทาง เด็กวัยนี้ไม่ชอบอยู่เฉย ๆ มีความอยากรู้อยากเห็น อยากรู้จักสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบเกี่ยวกับ ลักษณะของเด็กในวัยต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกสรรสิ่งที่ดีงามแก่เด็ก โดยสรุปถึงลักษณะและการแสดงออกของเด็กในวัยต่าง ๆ ไว้ดังนี้

ก. ลักษณะของเด็กวัยประถมศึกษา

1. เด็กจะมีความอยากรู้อยากเห็นทุก ๆ อย่างที่อยู่รอบตัว (The child is an investigation) ซึ่งจะเห็นได้จากการที่เด็กชอบค้นหาสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัว ความอยากรู้อยากเห็นของเด็กจะค่อย ๆ ลดลงเมื่อเด็กโตขึ้น
2. เด็กชอบเคลื่อนไหวอยู่เสมอ (The child is a doer)
3. เด็กมักเอาใจใส่รายละเอียดมากกว่าส่วนใหญ (The child has interested in detail)
4. เด็กชอบเล่นสมมุติหรือการเล่นอื่น ๆ โดยใช้จินตนาการ (The child has a rich imaginative life)

ข. ชีวิตวัยเด็กกับการแสดงออก

1. เด็กวัย 3-6 ปี

เด็กวัยนี้จะอยู่ในระดับอนุบาลศึกษาและประถมศึกษาปีที่ 1 เด็กวัยนี้มีสมาธิหรือช่วงความสนใจน้อยมาก ประมาณ 15-20 นาทีเท่านั้น ถ้าจะจัดละครสำหรับเด็กวัยนี้ ถ้ายาวเกินกว่าสมาธิของเด็ก ควรจัดให้มีพักครึ่งเวลา และระหว่างพักควรมีการแสดงสลับจากสำหฤมการพักครึ่งเวลาก็เพื่อให้เด็กรู้สึกสดชื่น และมีสมาธิที่จะติดตามเรื่องต่อไป เรื่องที่เด็กชอบคือเรื่องประเภทนิทานมหัศจรรย์ เพื่อดน เทพนิยาย และตัวละครต้องบงชัดเลนว่าฝ่ายใดดีหรือเลว เพราะเด็กยังไม่สามารถหาเหตุผลหรือพิจารณาสิ่งใดเองได้ และลักษณะโดยทั่วไปในการเข้าใจของเด็กยังอยู่ในวงแคบและมองเห็นแต่เพียงด้านเดียว

2. เด็กวัย 6-12 ปี

เด็กวัยนี้จะอยู่ในระดับประถมศึกษา มีสมาธิหรือช่วงความสนใจ ประมาณ 30-40 นาที เด็กยังคงชอบประเภทเทพนิยายอยู่ แต่เริ่มชอบเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัยตัวละครอาจสลับซับซ้อนได้บ้าง ไม่ต้องแสดงให้เห็นว่าดีหรือเลวอย่างชัดแจ้ง ในตัวละครตัวหนึ่งอาจมีทั้งดีและเลว เด็กจะชอบตัวละครที่มีความสามารถพิเศษ เช่น มีกำลังภายใน หรือเหาะเหินเดินอากาศ เด็กชายจะมีความสลับกับการคิดฝันว่า ตนเองเป็นวีรบุรุษ ในการผจญภัยต่าง ๆ ส่วนเด็กหญิงจะสนใจเรื่องสนุกสนานเกี่ยวกับธรรมชาติรอบ ๆ ตัว และชีวิตสัตว์

3. เด็กวัย 12-15 ปี

เด็กวัยนี้ยังเป็นวัยเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายและมัธยมศึกษาตอนต้น เด็กจะมีสมาธิหรือช่วงความสนใจมากขึ้น ประมาณ 35-50 นาที และมีความสนใจพิเศษ ในละครประเภทส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติตามคนที่เห็นว่าดี วัยนี้เป็นวัยที่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ฉะนั้นตัวละครสำหรับเด็กวัยนี้ จึงควรเป็นละครประเภทที่ส่งเสริมให้เด็กประพฤติปฏิบัติตามวีรบุรุษหรือวีรสตรีที่ดี เป็นการนำไปสู่การดำเนินชีวิตที่ถูกต้องในภายหน้า

จะเห็นได้ว่าความต้องการและความสนใจของเด็กในแต่ละวัยย่อมมีความแตกต่างกันไป แต่โดยสรุปแล้วเด็กมีความต้องการในสิ่งต่อไปนี้

1. ความมั่นคงปลอดภัย
2. ความรัก และการเป็นที่รัก
3. การยอมรับของสังคม
4. ความสำเร็จ

5. ความเปลี่ยนแปลง
6. ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ
7. สิ่งที่เป็นสุนทรีย (Zena Sutherland และ May Hill Arbuthnot :

1977 : 5)

จากสาเหตุที่เด็กแต่ละคนมีความต้องการต่างกัน หนังสือหรือเรื่องราวที่จะสนองความต้องการของเด็กจึงต่างกันด้วย เช่น เทพนิยาย จะให้ความรู้ลึกที่เป็นลุ่ม ให้จินตนาการ เพราะมีนางฟ้า เทพเจ้าหรือประสาทราชวัง ส่วนเรื่องเกี่ยวกับความรักในครอบครัวหรือความรักระหว่างเพื่อน จะสนองความต้องการในด้านความรักและการยอมรับ เรื่องเกี่ยวกับการผจญภัยที่จับด้วยดี หรือชีวประวัติบุคคลสำคัญที่ต้องฟันฝ่าอุปสรรค ความยากลำบาก จะสนองความต้องการในด้านความสำเร็จได้เป็นอย่างดี เด็กที่ต้องการการเปลี่ยนแปลง หลีกหนีจากความซ้ำซากจำเจในชีวิตประจำวัน จะพอใจเรื่องที่เป็นจินตนิยาย หรือเรื่องตลกขบขัน และถ้าต้องการแสวงหาความรู้เพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็นก็จะได้จากเนื้อเรื่องประเภทสารคดี ส่วนความต้องการทางด้านสุนทรีย เนื้อเรื่องที่สนองความต้องการได้ดีที่สุดควรเป็น เรื่องประเภทที่แสดงความงดงามทางศิลปะแบบต่าง ๆ

หลักการประเมินคุณค่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก

ในการประเมินคุณค่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก ควรศึกษาให้เข้าใจถึงธรรมชาติและความต้องการของเด็ก ตลอดจนการทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ เพื่อให้การประเมินได้ผลที่ถูกต้องแน่นอน สำหรับแนวทางการประเมินคุณค่าของวรรณกรรมสำหรับเด็ก ปราณี เชียงทอง (2526 : 79) ได้สรุปไว้ดังนี้

การประเมินคุณค่าวรรณกรรมสำหรับเด็ก พิจารณาจากองค์ประกอบต่าง ๆ คือ

1. จาก จากจะบอกให้รู้ว่า เรื่องเกิดขึ้นที่ไหน เมื่อใด จากประกอบด้วยสถานที่ ซึ่งอาจกว้างเป็นประเทศ หรือแคบเพียงห้องเรียนก็ได้ เวลาที่เรื่องเกิดก็เป็นส่วนหนึ่งของจาก ซึ่งอาจเป็นเวลาในอดีต ช่วงเวลาสั้น ๆ หรือยาวนานก็ได้ บรรยายภาคีก็นับเป็นส่วนหนึ่งของจาก จากของเรื่องควรชัดเจนใกล้เคียงกับความเป็นจริง
2. การดำเนินเรื่อง หมายถึง ใครเป็นผู้เล่าเรื่อง ผู้ถ่ายทอดเรื่องและเหตุการณ์ถ่ายทอดในรูปแบบใด การดำเนินเรื่องต้องสอดคล้องกับเหตุการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ ใน

เนื้อเรื่องเป็นอย่างดี

3. ตัวละคร ตัวละครในเรื่องมีใครบ้าง แสดงบทบาทอย่างไร การเล่นอ
ตัวละครในเรื่องใช้วิธีใด ตัวละครต้องลุ่มลึก น่าเชื่อถือ เป็นไปตามธรรมชาติ การแสดง
บทบาท แสดงในลักษณะที่เด่นชัด พฤติกรรมของตัวละครต้องคงเส้นคงวา ลุ่มเหตุผล และ
มีความสำคัญต่อเนื้อเรื่อง พฤติกรรมเป็นไปตามความจริง และต้องมีตัวละครที่เด็กสามารถ
นำมา เป็นแบบอย่างได้

4.เค้าโครงเรื่อง หมายถึงได้เกิดเหตุไฉนในเรื่อง เรื่องสำหรับเด็ก
ส่วนมากมักมีเค้าโครงเรื่องว่าไฉ่เกิดอะไรขึ้น และตัวละครมีปฏิกิริยาอย่างไร เค้าโครงเรื่อง
ควรเต็มไปด้วยการเคลื่อนไหว เป็นเรื่องที่ตัวเอกของเรื่องสามารถเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ใน
ตอนจบได้

เค้าโครงเรื่องเป็นการแสดงบทบาทต่อเนื้อเรื่อง เกี่ยวพันกันตั้งแต่ต้นจนจบ ควรมีข้อขัด
แย้งกัน มีปัญหามีฝ่ายตรงข้าม และการสิ้นสุดแห่งปัญหาหรือข้อขัดแย้งนั้นในที่สุด ผู้ที่ดำเนิน
บทบาทไปตามเค้าโครงเรื่องคือตัวละคร

5. แนวคิดของเรื่อง ไม่ควรเป็นเรื่องลึกซึ้ง ซับซ้อน ควรเป็นเรื่องง่าย ๆ
ในชีวิตประจำวันตามประสบการณ์ของเด็ก แนวเรื่องอาจเป็นการแสดงถึงความดีชนะความชั่ว
การปรับตัวของเด็กในสภาพการณ์ต่าง ๆ แนวคิดของเรื่องต้องช่วยในด้านการพัฒนาการและการ
ปรับตัวของเด็ก และช่วยส่งเสริมให้เด็กเข้าใจสภาพความเป็นไปของสังคม

6. แนวการเขียน สำนวน หรือคำศัพท์ต่าง ๆ ควรเหมาะกับวัยและ
ประสบการณ์ของเด็ก

การประเมินคุณค่าวรรณกรรม อาจพิจารณาได้จากหลักการประเมินคุณค่าของวรรณคดี
ซึ่งกุหลาบ มลลิกะมาลี (2522 : 98-112) ได้กล่าวไว้โดยสรุปดังนี้

การประเมินคุณค่าของวรรณคดีนั้นอาจทำได้ทั้งภายในเนื้อเรื่องวรรณคดี
เรื่องนั้นเอง หรืออาจนำไปเปรียบเทียบกับวรรณคดี เรื่องอื่นที่เหมาะสมและสามารถนำมาเปรียบ
เทียบกันได้ เพื่อให้เห็นลักษณะและคุณค่าเด่นชัดขึ้น โดยทั่วไปการประเมินคุณค่าของวรรณคดี
พิจารณาได้จากองค์ประกอบดังนี้

1. เนื้อเรื่อง โครงเรื่อง และเหตุการณ์ในเรื่อง

1.1 เหตุการณ์ในเรื่อง (Events or Incidents) หมายถึง

เรื่องที่เกิดขึ้นแก่ตัวละครหรือพฤติกรรมของตัวละครเป็นรายละเอียดแต่ละเรื่องไป

1.2 เนื้อเรื่อง (Story) หมายถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ หลายเหตุการณ์ ที่ผู้แต่งนำมาแต่งให้เป็นเรื่องราวต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบ เนื้อเรื่องที่ดีต้องมีความสัมพันธ์กับ เหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องเหมือนลูกโซ่ และส่งเสริมผู้อ่านให้มีความรู้ความเข้าใจในวิถีชีวิต อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง

1.3 โครงเรื่อง (Plot) มีลักษณะใกล้เคียงกับเนื้อเรื่อง แต่สั้น และสังเขปความกว่าเนื้อเรื่อง โครงเรื่องอาจบอกว่าตัวละครคิดอย่างไร พูดอะไร แต่จะไม่ บรรยาย หรือวิเคราะห์ตัวละครเหมือนเนื้อเรื่อง แม้เหตุการณ์ที่กล่าวถึง เฉพาะเหตุการณ์สำคัญ ในเนื้อเรื่องเท่านั้น โครงเรื่องที่ดีโดยทั่วไปต้องประกอบด้วยปัญหาขัดแย้ง ที่อาจเป็นด้าน พฤติกรรม สภาพเหตุการณ์หรืออารมณ์ของตัวละคร ถ้าเรื่องใดไม่มีปัญหาหรือข้อขัดแย้งก็ต้องมี เหตุการณ์หรือข้อคิดที่น่าสนใจเป็นการชดเชย จึงจะนับได้ว่ามีคุณค่า

2. สำรตถะของเรื่อง (Theme) หมายถึงลักษณะอันเป็นวิสัยธรรมตา หรือธรรมชาติของโลกมนุษย์ที่ผู้แต่งมองเห็น และมุ่งที่จะแสดงลักษณะนั้นออกมาให้ปรากฏแก่ ผู้อ่านสำรตถะของเรื่องซึ่งเป็นสำร (Message) ที่ผู้แต่งสื่อมายังผู้อ่าน และแสดงให้เห็นเข้าใจ วิถีทางของโลกว่าเป็นอย่างไร

การประเมินคุณค่าจากสำรตถะของเรื่อง พิจารณาได้จาก

2.1 สำรตถะมีลักษณะสมจริงต่อสภาพสังคมเพียงใด ทำให้ผู้อ่านเข้าใจ มนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์เพียงใด

2.2 ผู้แต่งสามารถแสดงลักษณะ อันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ได้ชัดเจน แจ่มแจ้ง หรือคลุมเครือ หรือให้ความเข้าใจไม่ชัดเจน

2.3 สำรตถะนั้นเป็นไปในทางสร้างสรรค์ ส่งเสริมการยกระดับจิตใจ ตระหนักในอุดมการณ์ของมนุษย์ หรือช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจในชีวิตและโลกเพียงใด

3. ฉาก (Setting) หมายถึงสถานที่และเวลาที่เรื่อนั้นเกิดขึ้น อาจ เป็นห้องแคบ ๆ หรือกว้างทั่วประเทศก็ได้ ในบางกรณี ฉากมีบทบาทเหมือนเป็นตัวละครด้วย ตัวหนึ่งในโครงเรื่อง คือมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับพฤติกรรมของตัวละครในเรื่อง

การประเมินคุณค่าในเรื่องฉาก ต้องคำนึงถึงความถูกต้องเกี่ยวกับเหตุการณ์และฉาก อันเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความปราณีตในการแต่ง แม้ักเขียนหรือกวี จะมิใช่ นักประวัติศาสตร์หรือนักภูมิศาสตร์ แต่ความถูกต้องแม่นยำในเรื่องฉาก จะช่วยให้คุณภาพของเรื่องสมบูรณ์ขึ้น

4. ตัวละคร (Characters) คือผู้มีบทบาทในเรื่อง ตัวละครอาจเป็นคน สัตว์ หรือสิ่งของอื่นก็ได้

การประเมินคุณค่าเกี่ยวกับตัวละคร พิจารณาได้จาก

4.1 ลักษณะนิสัยของตัวละคร (Trait) ต้องดูว่าตัวละครมีลักษณะนิสัยอย่างไรและถือว่าเป็นตัวละครประเภทใด เช่นตัวละครที่มีน้อยลักษณะ (Flat characters) หรือตัวละครที่มีหลายลักษณะ (Round characters) การสร้างตัวละครที่มีหลายลักษณะจะทำได้ยากมาก

4.2 ผู้แต่งเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ และใช้ความต้องการจำเป็นของมนุษย์เป็นแนวในการสร้างตัวละครหรือไม่ ตัวละครที่มีลักษณะสมจริง ต้องมีความคิดความต้องการอย่างมนุษย์ เช่น ต้องการความรัก ต้องการเพื่อน และ ต้องการเสรีภาพ ฯลฯ

4.3 เมื่อผู้แต่งสร้างตัวละครให้มีนิสัยอย่างไรแล้วก็คงไว้เช่นนั้น การเปลี่ยนแปลงนิสัยต้องเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล คือตัวละครต้องมีประสบการณ์ผ่านพบเรื่องต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลพอที่จะเปลี่ยนแปลงนิสัยและบุคลิกภาพของตัวละครนั้น

5. บทสนทนา วัตถุประสงค์ของบทสนทนา ก็เพื่อช่วยดำเนินเรื่อง แทนการบรรยาย ช่วยให้รู้สึกตัวละครในเรื่อง ช่วยให้วิธีการดำเนินเรื่องไม่ซ้ำซาก สร้างความสมจริง และทำให้บทประพันธ์น่าอ่าน น่าสนใจ มีชีวิตชีวขึ้น โดยเฉพาะบทสนทนาที่คมคายหรือมีอารมณ์ขัน

ในการพิจารณารรณคดีประเภทเรื่องเล่า ต้องพิจารณบทสนทนา หรือบทพรรณนาอธิบายตัวละคร เพื่อให้ทราบว่าผู้แต่งนิยมวิธีการอย่างไร บทสนทนามีประโยชน์อย่างไรในเรื่อง และผู้แต่งสามารถเพียงใดในการสร้างบทสนทนาให้สอดคล้องกับฐานะและลักษณะนิสัยของตัวละครในเรื่อง คำถามเหล่านี้จะเป็นแนวทางในการประเมินคุณค่าได้อย่างมีเหตุผล และมีหลักเกณฑ์

6. กลวิธีในการแต่ง ในทางวรรณคดี กลวิธีเป็นความสามารถและเป็นฝีมือของผู้แต่ง วรรณคดีประเภทเรื่องเล่า เช่นนิทาน นวนิยาย เรื่องสั้น มีกลวิธีหลายแบบ กลวิธีที่ผู้แต่งนำมาใช้เท่าที่พบทั่วไปมี

ก. กลวิธีเกี่ยวกับผู้เล่าเรื่อง

ในการประเมินคุณค่าในการเลือกผู้เล่า ควรคำนึงว่าผู้แต่งเลือกกลวิธีใดที่เป็นประโยชน์ เปิดเผยให้เห็นสิ่งที่ผู้อ่านควรรู้และควรทราบมากที่สุด สัมผัสที่สุดและเข้มข้นที่สุด ผู้แต่งที่สามารถทำให้ผู้อ่านตระหนักในคุณค่าข้อนี้ได้มากเพียงใดก็เท่ากับเป็นการแสดงฝีมือของผู้แต่งได้มากเพียงนั้น

ข. กลวิธีเกี่ยวกับการดำเนินเรื่อง (Development) มีหลายแบบ เช่นการเล่าเรื่องย้อนต้น (Flash back) การเล่าเรื่องตามลำดับปฏิทิน และการเล่าเหตุการณ์ที่เกิดต่างสถานที่สลับกันไปมา เป็นต้น

ค. กลวิธีเกี่ยวกับการสร้างตัวละครในเรื่อง จะมีความสำคัญเท่ากับการสร้างโครงเรื่องโดยทั่วไป การสร้างตัวละครมี 2 วิธีคือ วิธีที่ให้ความสำคัญแก่ตัวละคร ก็ตัวละครเป็นจุดศูนย์กลางของเรื่อง และวิธีที่เน้นเนื้อเรื่อง ตัวละครมีบทบาทไปตามเนื้อเรื่อง

วรรณกรรมประเภทนวนิยายสำหรับเด็ก

ในการประเมินคุณค่านวนิยายสำหรับเด็ก ปราณี เชียงทอง (2523 : 80-81) ได้สรุปหลักการพิจารณาไว้ดังนี้

1. **เค้าโครงเรื่อง** เป็นแนวของเรื่องที่แสดงให้เห็นว่า ตัวละครทำอะไร และเกิดอะไรขึ้น ควรดำเนินเรื่องไปด้วยการกระทำมากกว่าการบรรยาย ควรมีความตื่นตัวเร้าใจ ในการพิจารณาเค้าโครงเรื่อง ควรตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

1.1 เนื้อเรื่องดีเพียงใด

1.2 เค้าโครงเรื่องเต็มไปด้วยการกระทำและเหตุการณ์เกี่ยวเนื่องกันดีเพียงใด

1.3 น่าเชื่อถือเพียงใดและจะเกิดขึ้นในชีวิตจริงได้หรือไม่

1.4 เค้าโครงเรื่อง ชับซ้อนเกินไปหรือไม่

2. คุณภาพของเรื่อง เหมาะกับวัยและประสบการณ์ของเด็กมากน้อยเพียงใด
ควรตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

2.2 เนื้อเรื่องดี มีคุณค่าพอที่จะถ่ายทอดสู่ผู้รับหรือไม่ เพียงใด

2.3 เนื้อเรื่องเหมาะสมกับเด็กหรือไม่

2.4 เนื้อเรื่องส่งเสริมความรู้และสติปัญญาเพียงใด

2.5 ความจริงและความยุติธรรม หรือความดีชนะความชั่ว ในตอนท้ายของ
เรื่องหรือไม่

2.6 เนื้อเรื่องที่ مناسبสำหรับเด็ก ควรเป็นเนื้อเรื่องที่ให้ข้อคิดที่เด็กควร
ทราบ เป็นเรื่องที่เกิดจากสิ่งที่ไม่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต เช่น ความรัก ความรู้สึกเป็นเจ้าของ
ความศรัทธาต่าง ๆ ควรเน้นเรื่องความเมตตา ความซื่อสัตย์ และความกล้าหาญ ให้เหมาะสม
กับประสบการณ์และความเข้าใจของเด็ก เสริมสร้างความเข้าใจตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม
เสริมสร้างเจตคติที่ดี และมีคุณค่า ให้ความเพลิดเพลิน ส่งเสริมความคิดและจินตนาการ และ
เป็นแรงบันดาลใจให้ทำความดี

3. แนวคิดของเรื่อง เป็นจุดมุ่งหมายในการเขียนที่แฝงไว้ในเนื้อเรื่อง เช่น
ความรักสัตว์ การยอมรับตนเองและผู้อื่น การเอาชนะอุปสรรค แนวคิดควรพัฒนาไปตามลำดับ
เนื้อเรื่องและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวละครโดยไม่จำเป็นต้องบอกให้รู้ว่าตัวละครเป็น
อย่างไร ควรให้ตัวละครแสดงบทบาทและบุคลิกออกมาเองจากการกระทำ ถ้าแนวคิดของเรื่อง
เป็นการสอนศีลธรรมจรรยา ควรให้ตัวละครเป็นผู้ดำเนินเรื่อง โดยแทรกศีลธรรมจรรยาไว้โดย
ไม่ให้เด็กรู้ตัวว่าเป็นการสอน การพิจารณาแนวคิดของเรื่องควรตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องต่อไป
นี้

3.1 แนวคิดของเรื่องคืออะไร

3.2 เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ของเด็กเพียงใด

3.3 ล้อดแทรกจริยธรรมไว้บ้างหรือไม่

3.4 มีคุณค่าต่อผู้อ่านมากน้อยเพียงใด

แนวคิดของเรื่องต้องมีคุณค่าสำหรับเด็ก และไม่เกินความเป็นจริง

4. บุคลิกลักษณะของตัวละคร ควรสมจริง ทั้งตัวละครที่เป็นคนและสัตว์ การ
แสดงบทบาทเป็นไปตามวัย พื้นฐานการศึกษา และวัฒนธรรมที่เป็นภูมิหลังของตัวละคร ควร

พัฒนาบุคลิกไปตามกาลเวลาที่เรื่งดำเนินไป การพิจารณาบุคลิกของตัวละครควรตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้

- 4.1 บุคลิกของตัวละครแสดงให้เห็นสิ่งใดบ้าง
- 4.2 ตัวละครมีทั้งส่วนดีและส่วนเสีย แสดงให้เห็นชัดเจนหรือไม่
- 4.3 บุคลิกลักษณะของตัวละคร พัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงหรือไม่อย่างไร

5. แนวการเขียนเรื่อง หมายถึงวิธีแต่งหรือเขียนเรื่อง วิธีเขียนเรื่องที่ดีควรสอดคล้องกับเค้าโครงเรื่อง และแนวคิดของเรื่อง เรื่องสำหรับเด็ก ควรเต็มไปด้วยการกระทำและการเคลื่อนไหว การเล่าเรื่องควรให้ตัวละครเป็นผู้เล่า แนวการเขียนไม่ซับซ้อนส่วนวนเข้าใจง่าย แนวการเขียนจะดีหรือไม่ควรตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งต่อไปนี้

- 5.1 วิธีเขียนเรื่องเหมาะสมกับเรื่องหรือไม่
- 5.2 ส่วนวนภาษา ชัดเจน เข้าใจง่ายหรือไม่
- 5.3 บทสนทนาเหมาะสมกับตัวละครและสมจริงตามธรรมชาติหรือไม่
- 5.4 เล่นอแนวคิด ประชญา หรือคุณค่าใตต่อผู้รับบ้างหรือไม่
- 5.5 เขียนได้ดีเพียงใด

ลักษณะของเรื่องที่เด็กชอบ

ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็ก หรือการคัดเลือกวรรณกรรมสำหรับเด็ก มักประสบปัญหาว่าเด็กชอบเรื่องประเภทใด ปกติเด็กจะชอบเรื่องต่าง ๆ หลายแบบโดยไม่คำนึงถึงประเภทของวรรณกรรม แต่เรื่องเหล่านั้นต้องไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อจิตใจ และความเจริญเติบโตของเด็ก

เพื่อประโยชน์ในการคัดเลือก หรือเลือกสรรวรรณกรรมให้เหมาะสมสำหรับวัยและความต้องการของเด็ก ใครกล่าวถึงลักษณะของเรื่องที่เด็กในวัยต่าง ๆ ชอบ ซึ่ง ม.ล. จ้อย นันท์วิชรินทร์ (2510: 2) ได้กล่าวไว้พอสรุปได้ดังนี้

เด็กอายุ 6-7 ปี มีความสนใจเรื่องเกี่ยวกับนางฟ้า เทวดา เรื่องลึกลับ เรื่องของธรรมชาติ เรื่องเกี่ยวกับมนุษย์ และเรื่องที่เป็นจริง นอกจากนี้ยังชอบเรื่องที่มีภาพประกอบสวย ๆ

เด็กอายุ 7-8 ปี ยังคงชอบนิยายปรัมปรา นางฟ้า และเทวดา แต่เริ่มสนใจเกี่ยวกับชีวิตจริง สนใจเด็กอื่น ๆ ชอบเรื่องที่มีแง่ชวนสงสัย ชวนคิดแบบง่าย ๆ เด็กผู้ชายชอบเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย เด็กผู้หญิงชอบเรื่องเกี่ยวกับบ้านและตุ๊กตา

เด็กอายุ 9 ปี เด็กผู้หญิงคงสนใจเรื่องนางฟ้า แต่เด็กผู้ชายหันไปสนใจเรื่องเกี่ยวกับฮิโรชิมา วิทยาศาสตร์ และความคิดคำนึงมากขึ้น

เด็กอายุ 10 ปี ชอบเรื่องเกี่ยวกับประเทศอื่น เรื่องที่เป็นประวัติศาสตร์ ฮิวประวัติ และเรื่องเกี่ยวกับวีรบุรุษ

เด็กอายุ 11 ปี เด็กชายชอบการผจญภัย เรื่องลึกลับ มีความสนใจเรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์มากขึ้น ส่วนเด็กหญิงสนใจและชอบเรื่องเกี่ยวกับบ้าน สัตว์เลี้ยงธรรมชาติ และเรื่องเกี่ยวกับความรัก เช่น รักพ่อ รักแม่ รักเพื่อน ๆ

เด็กอายุ 12 ปี เด็กชายชอบนิทานเกี่ยวกับเรื่องที่ถูกด้วยการ มีปมให้คิด เรื่องผจญภัย เรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ฮิวประวัติ ส่วนเด็กหญิงยังคงสนใจเรื่องฮิวประวัติในบ้าน และเริ่มสนใจเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ มากขึ้น

ในการเล่าเรื่องบางครั้งผู้ใหญ่อาจมีปัญหาในการเล่าเรื่องให้เด็กฟัง โดยไม่ทราบว่า จะนำนิทานหรือเรื่องประเภทใดมาเล่าสิ่งจะถูกใจผู้ฟัง ยิ่งเด็กมีวัยสูงขึ้น นิทานที่เลือกมาเล่าในรายการก็ยิ่งต้องมีเนื้อหาเพิ่มขึ้น จำนวนตัวละครมากขึ้น โดยเรื่องเข้มข้นขึ้น สิ่งที่น่าเล่านิทานเห็นว่าสำคัญ คือการเลือกนิทานที่ผู้เล่าเองชอบ เพราะถ้าชอบแล้วความรู้สึกอันนั้นจะถ่ายทอดถึงเด็กที่ฟังด้วย นิทานที่คนอื่นเห็นว่าไม่สนุก แต่ผู้เล่าชอบ อาจทำให้ผู้ฟังสนุกได้ ในทางตรงข้ามนิทานที่สนุกอยู่แล้ว แต่ผู้เล่ารู้สึกไม่สนุก ก็จะทำให้เรื่องเลิยรลยหายไป การเลือกเรื่องนิทานควรเลือกเรื่องที่มีพื้นหรือภูมิหลังอยู่แล้ว เรื่องที่ไม่วุ่นวาย มีถ้อยคำสั้นทันทัน และดำเนินเรื่องรวดเร็ว ตัวละครในนิทานเห็นลักษณะได้ชัดเจนจากการกระทำมากกว่าการพรรณนาโวหาร (Ellin Greene 1974 : 83) นอกจากนี้ ม.ล.จ้อย นันทวิษรินทร์ (2523 : 92-95) ยังได้กล่าวถึงหลักการเลือกนิทานสำหรับนำมาเล่าให้เด็กฟัง ในเอกสารบรรณารักษศาสตร์สรุปได้ว่าการเลือกนิทานให้เด็กฟังนั้น มีหลักการเลือก 2 ข้อคือ

ก. เรื่องที่ควรนำมาเล่า นิทานหรือเรื่องที่ควรนำมาเล่า มีลักษณะดังนี้

1. มีความเคลื่อนไหวอยู่ในเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องที่เล่าให้เด็กเล็กฟัง ควรมีความกระชับที่จะตอบคำถามว่าใครทำอะไรได้มากที่สุด เพราะเด็กอยากรู้ว่า เมื่อเกิดเรื่องเช่นนี้แล้วทุกคนควรทำอย่างไร ตัวเอกของเรื่องได้ทำอะไรไปแล้วบ้าง

2. มีเนื้อเรื่องเร้าใจ ทำให้เกิดความตื่นเต้นอยากฟังจนจบ การผูกเรื่องต้องให้แบบเนียน มีเรื่องปลุกย่อยที่น่าออกนอกทางได้น้อยที่สุด เพราะผู้ฟังไม่มีโอกาสทบทวนต้นเรื่องเดิมได้ว่าเป็นอย่างไร ควรเลือกนิทานที่จบในตัวของมันเอง ถ้าจะเลือกเอานิทานชุดที่มีตัวเอกชุดเดียวกันกระทำเรื่องราวต่าง ๆ เช่น ศรีธรมญชัย เจ้าเปิดโดนัลด์ กลลสีเรือ (ซินแบด) หรือเรื่องจากวรรณคดี เช่นรามเกียรติ์ อิเหนา ก็ควรเลือกเรื่องและตอนที่จบลงในตัวเองทุกครั้งทีเล่า

3. การพรรณาโวหาร และภาพพจน์ มีส่วนช่วยให้นิทานน่าฟัง ซึ่งต้องคำนึงถึงอายุของผู้ฟังด้วยเหมือนกัน เด็กเล็ก ๆ ย่อมเข้าใจพรรณาโวหารได้ยาก และไม่ควรมีความอดทนฟังต่อจนตลอด ยิ่งถ้าสำนวนพรรณาโวหารประกอบด้วยถ้อยคำที่เด็กไม่รู้จักแล้วเด็กจะเกิดความเบื่อหน่าย

4. คำซ้ำ ข้อความซ้ำ ๆ และคล้องจองกัน เป็นที่ที่ช่วยให้เด็กติดตาม เช่น นิทานเรื่องยายกะตาดปลอกกล้วยให้หลานเฝ้า และเรื่องทำนองกระต่ายตื่นตูม เหล่านี้เด็กจะชอบ

5. ปฏิภาณไหวพริบของตัวละคร การสนทนาโต้ตอบ ซึ่งแสดงถึงการมีสติปัญญาเฉียบแหลม เช่นศรีธรมญชัย ช่างตกรื่องมโหสถ เด็กจะติดตามใจความสามารถของตัวละครเหล่านั้น

6. ความรู้สึกสะเทือนใจ เช่น รัก เกลียด โกรธ จะทำให้นิทานน่าฟังยิ่งขึ้น ผู้ฟังนิทานก็เช่นเดียวกับผู้ที่อ่านหนังสือหรือดูภาพยนตร์ ไม่ชอบเรื่องที่สืดซิดไม่มีอะไรนิทานที่เล่าควรมีตอนที่ตื่นเต้น เคঁราโค้กสอดแทรกลงไปบ้าง เช่น นิทานเรื่องปลาบูทอง โส่นน้อย เรืองงาม หรือเรื่องนกในดิงเกลของแอนเดอร์สัน เป็นต้น

7. เรื่องผี มีหลายเรื่องแต่ควรเลือกเรื่องที่ไม่น่ากลัวจนเกินไป เด็กจะหวาดผวาวงเวียนเสีย อาจเป็นเรื่องที่พบกับผี โดยไม่รู้สึกอะไร และพูดคุยโต้ตอบกันได้ ผีที่กลัวผีด้วยกันเอง ผีน้อยที่น่าเอ็นดูหลอกใครไม่มีใครกลัว เป็นต้น นิทานผีบางเรื่อง ถ้าผู้เล่าเก่ง ๆ ค่อย ๆ สร้างบรรยากาศมาเรื่อย ๆ จะทำให้ผู้ฟังตื่นเต้นได้โดยเรื่องไม่น่ากลัวนัก

8. เรื่องเกี่ยวกับเด็กกับสัตว์เลี้ยง ที่ใช้ไหวพริบความสามารถ เอาชนะสัตว์ใหญ่ที่เกรงหรือป้องกันตัวเอง ให้พ้นอันตรายโดยอาศัยเล่ห์กล ปฏิภาณความสามารถร่วมมือร่วมใจกันระหว่างเพื่อน ๆ

9. นิทานลู่กาฉิต และนิทานอีล็บ เลือกมาแล้วสิ้น ๆ ไม่ต้องสรุป นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า... เพราะจะกลายเป็นการสั่งสอนซึ่งเด็กไม่ชอบ

10. เรื่องชาฮัน เรื่องเกี่ยวกับความน่ารักของสัตว์ ความโง่ ความโลภของคน

11. ตำนาน นิทานพื้นเมือง นิทานที่กล่าวถึงที่มา ว่าสิ่งนั้นทำไมเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ เช่น ทำไมน้ำทะเลจึงเค็ม ทำไมเปิดสิ่งร้องกับ นิทานพื้นเมืองที่ดำเนินเรื่องตรงไปตรงมา และรวดเร็ว ตัวละครมีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ

12. เทพนิยาย ทั้งของกรีก และประเทศแถบสแกนดิเนเวีย ที่มีเรื่องตื่นเต้นเร้าใจ ผลลัพธ์ เช่น เฮอคิวลิส เจสันและขนแกะทองคำ เป็นต้น

ข. เรื่องที่ไม่ควรเลือกมาแล้ว หมายถึง เรื่องที่มีลักษณะไม่เหมาะสมคือ

1. มีการสั่งสอนมากเกินไป
2. ดำเนินเรื่องช้า วกวน มีรายละเอียดปลีกย่อยมาก
3. เรื่องล้นดลยอง ขำหรือทำร้ายกัน กล่าวถึงความทารุณที่เกิดกับสัตว์หรือกับเด็ก

4. เรื่องที่เนื้อหาไม่เหมาะที่จะเล่าในที่ชุมชน เช่น เรื่องไม่สุภาพ เรื่องที่แสดงถึงความน่าเกลียด น่าขยะแขยง เป็นต้น

จากรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ศึกษาในวัยต่าง ๆ ชอบและสนใจ ดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่าเด็กชอบเรื่องราวที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย เช่น การสำรวจท้องถิ่น การเดินทาง การท่องเที่ยว เรื่องของโบราณ เรื่องของดินแดนห่างไกล และเรื่องที่ต้องต่อสู้ผจญภัย เป็นต้น

2. เรื่องที่เกี่ยวกับกีฬา โดยเฉพาะเด็กชายจะชอบมาก

3. เรื่องเกี่ยวกับอาชีพ ส่วนมากเด็กหญิงชอบ โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง หญิงประสงค์ผลสำเร็จในอาชีพใดอาชีพหนึ่ง จะมีผลต่อการเลือกอาชีพของเด็กได้

4. เรื่องเกี่ยวกับความรัก ส่วนมากเด็กหญิงจะชอบเรื่องประเภทนี้มากกว่าเด็กชาย

5. เรื่องลึกลับและเรื่องสืบสวน

6. เรื่องเกี่ยวกับชีวิตสัตว์ เด็กเล็กจะชอบมากกว่าเด็กโต

7. เรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และเครื่องยนตร์กลไก โดยเฉพาะเด็กชายจะชอบมาก

การเขียนภาพประกอบเรื่อง

ภาพเป็นหัวใจของวรรณกรรมสำหรับเด็ก โดยเฉพาะเด็กวัยเรียน หรือวัยอนุบาล เพราะเด็กในวัยนี้จะอ่านหนังสือด้วยภาพมากกว่าอ่านด้วยตัวหนังสือ ภาพจะทำให้เกิดความรู้สึก- สำนาน แม้เด็กจะมีวัยสูงขึ้น แต่ก็ยังชอบภาพประกอบเช่นกัน ภาพประกอบหนังสือจะเป็นภาพ ชนิดใดก็ได้ ที่สำคัญคือ คุณสมบัติของภาพ ต้องเป็นภาพที่ให้ความรู้สึก มีชีวิตชีวา มีความเคลื่อนไหว สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง และใช้อธิบายเรื่องได้

ก. ลักษณะของภาพที่เด็กชอบ

ณรงค์ ทองปาน (2526 : 81) ได้กล่าวถึงลักษณะของภาพที่เด็กชอบไว้ในหนังสือ การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก ว่า เด็กชอบภาพที่มีลักษณะง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน แต่เมื่ออายุสูงขึ้น อาจชอบภาพซับซ้อนขึ้นบ้าง นอกจากนี้เด็กจะชอบภาพที่แสดงการกระทำและการผลบุญ ภาพที่มีสีหลายสีและเป็นสีตามธรรมชาติ เด็กทุกระดับชั้นจะชอบภาพที่มีขนาดใหญ่

การเขียนภาพประกอบด้วยฝีมือ ผู้เขียนต้องเขียนให้สอดคล้องกับเรื่องเพื่อเพิ่มแรงดึงดูด ผู้รับให้มากขึ้น ภาพที่เรียกความสนใจจากผู้รับได้มากมีลักษณะคือ

1. เป็นภาพตนเองหรือใกล้ตนเอง
2. ภาพที่เคลื่อนไหวมีชีวิตชีวา
3. ภาพที่ดูแปลกตา
4. ภาพที่ก่อให้เกิดความสบายอารมณ์ (Positive feeling) เป็นภาพที่ให้ความงาม เช่น ภาพดอกไม้ ธรรมชาติ
5. ภาพที่มองแล้วเข้าใจเรื่อง (Composition) ไม่มีรายละเอียดยุ่งเหยิง ไม่เป็นภาพที่ซับซ้อน (Complicate picture) ด้วยเหตุนี้เด็กจึงชอบภาพศิลปะเบื้องต้นหรือภาพ การ์ตูน
6. ภาพที่มองแล้วขบขัน
7. ภาพที่มีจุดเด่น (ทศย์ ต้นหยง 2525 : 73)

ข. ประเภทของภาพประกอบวรรณกรรมสำหรับเด็ก

วิโชค มุกดามณี (2523 : 1-2) ได้จำแนกภาพประกอบออกเป็น 5 ประเภท

1. ภาพลักษณะเหมือนจริง ภาพเหล่านี้ให้ลักษณะความเป็นจริง ซึ่งศึกษามาจากธรรมชาติ ของสิ่งที่จะวาด อาจใช้ลักษณะขาว-ดำ เป็นสื่อในการแสดงออก
2. ภาพลักษณะสร้างสรรคหรือจินตนาการ ไม่มีลักษณะเหมือนจริงมากนัก เช่นรูปทรงของสิ่งต่าง ๆ ประกอบขึ้นมาในลักษณะจินตนาการคือเพิ่มเติมความคิดเข้าไป
3. ภาพแบบรูปทรงเรขาคณิต มีลักษณะสร้างสรรคมากขึ้น ใช้รูปทรงหรือเส้นลักษณะวงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยมซึ่งเป็นรูปทรงเรขาคณิตมาประกอบขึ้นเป็นรูป
4. ภาพที่ใช้รูปทรงสัญลักษณ์มาแทนค่า ภาพชนิดนี้อาจเป็นเรื่องยากสำหรับเด็กเล็ก แต่ในเด็กที่โตขึ้นจำเป็นต้องให้เรียนรู้บ้าง เช่น ดวงอาทิตย์แทนแสงสว่าง เป็นต้น
5. ลักษณะการเขียนภาพสัตว์ โดยความจริง นักเขียนภาพจะแบ่งการเขียนภาพสัตว์เป็นอีกประเภทหนึ่งต่างหาก นักวาดภาพจะศึกษารูปทรงของสัตว์ในลักษณะที่เป็นจริงมาก่อน แล้วจึงแทนค่าออกมาในลักษณะที่เปลี่ยนแปลง ภาพที่ได้อาจเหมือนจริง จินตนาการ รูปทรงเรขาคณิต หรือสัญลักษณ์ก็ได้

ส่วนประยูร จรรยาวัช (2509 : 161-166) ได้จำแนกการเขียนภาพประกอบในวรรณกรรมสำหรับเด็กออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ภาพวิจิตรแบบสมจริง การเขียนด้วยภาพชนิดนี้ เริ่มด้วยผู้เขียนภาพต้องอ่านต้นฉบับของเรื่องอย่างละเอียด ตลอดจนวันเดือนปีที่ผู้ประพันธ์ระบุไว้ในเรื่องว่าเป็นยุคใดสมัยใด และแม้แต่ฤดูใด รวมทั้งสถานที่ที่ผู้ประพันธ์บรรยายไว้ เมื่อผู้เขียนภาพประกอบเข้าใจเรื่องอย่างตื้นถึงเริ่มเขียนภาพ การให้สีหรือบรรจุรายละเอียดต่าง ๆ จะต้องให้สมบูรณ์ที่สุด
2. ภาพวิจิตรแบบจินตนาการ ผู้เขียนภาพชนิดนี้มีเสรีที่จะแสดงภาพในฝันให้ออกมาเป็นภาพที่กลมกลืนกับท้องเรื่อง ภาพทั้งหมดเป็นภาพของความรู้สึกนึกคิด ใช้สีสน้อยอย่างเสรี ไม่ต้องยึดถือของจริง ภาพเช่นนี้ผู้เขียนโดยมากจะแสดงภาพออกมาเพื่อก่อบรรยากาศผสมผสานกับท้องถื่น

3. การเขียนภาพ หมายถึง การเขียนภาพการ์ตูนนั่นเอง ภาพการ์ตูนแบ่งออกเป็นหลายประเภท ตั้งแต่การ์ตูนสำหรับเด็กไปจนถึงการ์ตูนสำหรับผู้ใหญ่ และการ์ตูนโฆษณา การเขียนภาพหมายถึงศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการค้า เช่นเดียวกับช่างเขียนภาพโปสเตอร์ ภาพโฆษณาภาพยนตร์ และนักออกแบบสินค้า

การเขียนภาพ หมายถึง ส่วนใหญ่นิยมเขียนประกอบหนังสือสำหรับเด็ก ประเภทการ์ตูน ไม่ว่าจะเป็นภาพคน ภาพสัตว์ หรือภาพสิ่งของ คือลงใจเขียนให้ผิดเพี้ยนไปจากของจริงเกินกว่าปกติ ภาพมาวาดแล้วคล้ายกับการเขียนง่าย ๆ แต่ความจริงการเขียนยากพอสมควร แต่นักเขียนลงใจเขียนภาพให้มองดูว่าเขียนอย่างง่าย ๆ

5) วิวัฒนาการของภาพยนตร์การ์ตูน

หน้า 22

ความหมายของการ์ตูน

การ์ตูน (Cartoon) มาจากคำในภาษาลาตินว่า Charta ซึ่งหมายถึงกระดาษ เพราะสมัยนั้น การ์ตูนหมายถึง การวาดภาพลงบนผ้าใบขนาดใหญ่ วาดบนผ้าม่าน หรือเขียนลงกระดาษหรือภาพลงบนกระจกและโมเสก (Mosaic) (ณรงค์ ทองปาน 2526 : 117)

วิสิทธิ์ จินตวงศ์ (2513 : 4) ให้ความหมายของการ์ตูนว่า หมายถึง ภาพข่วนขันแท้ ๆ แต่เพียงอย่างเดียว เดิมใช้เป็นภาพแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการเมืองแบบเดียวกับบทนำของหนังสือพิมพ์ ตัวการ์ตูนเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงในทางการเมือง

ส่วน พนม ภาพิสิทธิ์ (2518 : 37) เจ้าของนามปากกา "ตุ๊กตา" กล่าวถึงการ์ตูนโดยสรุปดังนี้

1. จะต้องเป็นภาพเขียนที่ผิดจากความจริง น้อยกว่าความจริง หรือเกินความจริง
2. จะต้องเป็นภาพที่เขียนเพื่อจุดมุ่งหมายในการล้อเลียน หรือให้เกิดอารมณ์ขัน หรือประชดประชันในกรณีใดกรณีหนึ่ง
3. จะต้องเป็นภาพที่เขียนด้วยตนเอง มิใช่ลอกเลียนแบบผู้อื่น หรือดัดแปลงต่อเติม
4. ต้องเป็นภาพที่ยึดหลักเกณฑ์ของความจริงอยู่บ้าง แม้จะเป็นหลักเกณฑ์ที่อยู่ในขอบเขตกว้างขวางก็ตาม

สำหรับ The Encyclopedia Americana Vol.5 p 728 ให้ความหมายของการ์ตูนว่า หมายถึงการเขียนภาพหลายเส้นหรือสัญลักษณ์ที่มุ่งเหน็บแนมคนใดคนหนึ่ง เพื่อแสดงอารมณ์ขัน และให้ความขบขันเป็นประการสำคัญ

The Random House Dictionary of the English Language p. 228 ให้ความหมายของการ์ตูนว่า การ์ตูน หมายถึงการวาดภาพล้อเกี๊ยวหรือภาพหลายเส้น โดยทั่วไปมักจะให้ความขบขันตามหน้าหนังสือพิมพ์หรือวารสาร อาจเป็นสัญลักษณ์ ประชดประชันหรือล้อเลียนการกระทำ เรื่องราว หรือบุคคลที่อยู่ในความสนใจ

คินเดอร์ (Kinder 1959 : 399) กล่าวถึงความหมายของการ์ตูนว่าเป็นภาพที่ผู้อ่านสามารถตีความหมายได้จากสัญลักษณ์ที่มีอยู่แล้ว ส่วนใหญ่เป็นภาพที่มีลักษณะเกินความจริง เพื่อสื่อความหมาย หรือเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ทันสมัย ตัวบุคคลหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ทันที

สำหรับวิททิจ และ ชูลเลอร์ (Wittich and Schuller 1962 : 154-155) ให้ความหมายของการ์ตูนว่า เป็นสิ่งที่จำลองความคิดของคน หรือจำลองจากสถานการณ์ที่มีอิทธิพล ความคิดเห็นของคนทั่วไป การ์ตูนทำให้คนเข้าใจความคิด เข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ และในเวลาเดียวกันก็เกิดความรู้สึกขำขันไปด้วย

ส่วนกระทรวงศึกษาธิการ (2518 : 22) ได้ให้ความหมายของการ์ตูนไว้ว่า การ์ตูนเป็นทัศนวัสดุชนิดหนึ่งที่จัดอยู่ในประเภทวัสดุหลายเส้น (Graphic Material)

โดยสรุปแล้วการ์ตูนน่าจะหมายถึง ภาพที่เขียนขึ้นในลักษณะต่าง ๆ ให้ผิดเพี้ยนไปจากความจริง เขียนเพื่อเน้นลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ในการเขียนก็เขียนให้พอมองรู้ว่าเป็นอะไร การ์ตูนจึงเป็นวรรณกรรมประเภทที่ถ่ายทอดความเข้าใจ ความรู้สึกด้วยรูปภาพ นอกจากนี้ อรรถพร เรื่องบุรพ (2524 : 47) ได้กล่าวถึงการ์ตูนไว้ว่า ลักษณะเด่นของการ์ตูน คือเป็นภาพที่ผู้เขียนให้ผิดจากความจริง หรือเกินความจริง เพื่อล้อเลียนหรือประชดประชันเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ทำให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ขัน ละม้าย หรือสะเทือนใจ ลักษณะที่ดีคือการแสดงให้เห็นแนวความคิดเดียว

กำเนิดของการ์ตูน

ในปี ค.ศ. 1942 สถาบันทางศิลปะแห่งอเมริกา (American Institute of Graphic Arts) ได้บันทึกประวัติความเป็นมา และความหมายของภาพวาดที่ ใช้ชื่อว่า "Comic" หรือการ์ตูนไว้ว่า ภาพการ์ตูนตัวอย่างที่นำออกแสดงให้ประชาชนในระยะเริ่มแรกนี้ เป็นภาพลอกเลียนแบบภาพลายเส้นที่มีชื่อว่า "A Rock Shelter in Cogul" ของสเปน มีลักษณะความคิดในสมัย Paleolithic ซึ่งสิ้นสุดลงที่ยุโรปตะวันตก ประมาณ 2,500 ปีก่อนคริสตศักราช ภาพดังกล่าวบรรยายถึงอารยธรรมสมัยดึกดำบรรพ์ ซึ่งแสดงให้เห็นความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว ความเคารพยกย่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในหลุมฝังศพของกษัตริย์แห่งอียิปต์ (Egyptian Tombs) มีผู้ค้นพบภาพบันทึกเหตุการณ์ประจำวัน และภาพเรื่องราวมหัศจรรย์ต่าง ๆ ที่ในปัจจุบันเรียกกันว่าการ์ตูน (Cartoon) จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์แสดงว่าในศตวรรษนี้ มีนักเขียนการ์ตูนบันทึกความรู้สึกนึกคิดและท่าทางของบุคคลต่าง ๆ สะท้อนภาพชีวิตของมนุษย์ในสมัยนั้น นับตั้งแต่พิธีการทางศาสนา ความเชื่อถือต่าง ๆ และเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

ในศตวรรษที่ 18 และ 19 เริ่มมีนักเขียนการ์ตูนการเมือง (Caricaturists) ที่มีความชำนาญในการเขียนการ์ตูนเป็นเรื่องราวต่าง ๆ หลายคน เช่น James Gillray (1757-1838) Thomas Rowlandson (1756-1827) และ George Cruikshank (1792-1898) สำหรับการเขียนการ์ตูนลงในหนังสือพิมพ์ได้พัฒนาขึ้นมาอย่างมากในระหว่างศตวรรษที่ 19 โดย Bud Pissur เจ้าของการ์ตูนผู้โด่งดังในอเมริกาได้นำการ์ตูนเข้ามาแทรกในหนังสือพิมพ์รายวันเป็นคนแรก นับเป็นแบบฉบับของหนังสือพิมพ์ในปัจจุบันที่มีการ์ตูนแทรกอยู่ด้วยเสมอ

ความเป็นมาของการ์ตูนไทย

การ์ตูนไทย เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ชรัสอินโข่ง ศิลปินสมัยรัชกาลที่ 3 และรัชกาลที่ 4 ได้เขียนภาพฝาผนังด้วยภาพเหมือน ผิดกับภาพไทยโบราณที่เขียนเป็นแบบอุดมคติ ภาพวาดของชรัสอินโข่ง จะล้อตลกอารมณ์ขัน เพื่อล้อเลียนคนสมัยนั้น สัตว่าเป็นลักษณะของการ์ตูนอย่างหนึ่ง

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ท่านทรงสนพระทัยการวาดภาพ พระองค์ทรงวาดภาพตลกเตือน ล้อเลียน ขำรายการที่ประทุพติตนไม่ดี ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ดุสิตสมิต ต่อมาผืนกาวตภาพที่มีชื่อเสียงคือ เป็ล่ง ไตรปิ่น ได้นำแบบอย่างการ์ตูนล้อเลียน

การเมืองมาจากต่างประเทศ ตัวการ์ตูนมีลักษณะเป็นตัวเล็กหัวโต ตีพิมพ์ลงในเดลิเมลวันจันทร์ รายสัปดาห์ในยุคนั้น

ยุคต่อมา ลัทธิ ลุทเธอร์ ไปนามปากกาว่า "ขุนหมื่น" วิจารณ์การ์ตูนเป็นเรื่องราวทางวรรณคดี เรื่องสังข์ทอง ลานงศ์ รอดศิริ เขียนเรื่องพยาน้อยข่มตลาตกับเรื่องระเด่น ลันได ต่อมาสำนัก สุวรรณบุณย์ ได้เขียนการ์ตูนประกอบโคลงโลกนิติ เพื่อให้เข้าใจความหมายง่ายขึ้น การ์ตูนยุคนั้นส่วนใหญ่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายวัน และรายสัปดาห์ มีที่รวมเป็นเล่มบ้าง แต่ไม่มากนัก

พ.ศ. 2489 "ราชาการ์ตูนเมืองไทย" ประยูร จรรยาวัณซ์ ได้เริ่มเขียนการ์ตูนทลวิชัยลงในหนังสือพิมพ์พิมพ์ไทย ซึ่งปัจจุบันก็ยังเขียนการ์ตูนล้อการเมือง และขบวนการ แก่งคนลงในหนังสือพิมพ์รายวันอยู่ พ.ศ. 2493 พนม กาทิสัท หรือ "ตุ๊กตา" ได้เขียนการ์ตูนระเด่นลันได และออกหนังสือการ์ตูนตลกสำหรับเด็กอย่างจริงจัง คือ "การ์ตูนตุ๊กตา" อันเป็นแบบอย่างของการ์ตูนสำหรับเด็กในปัจจุบัน

ประเภทของการ์ตูน

นักเขียนการ์ตูนทั้งของไทยและต่างประเทศได้จัดประเภทของการ์ตูนตามลักษณะต่าง ๆ ไว้ดังต่อไปนี้

1. การ์ตูนการเมือง (Political Cartoon) เป็นการ์ตูนภาพล้อเลียนบุคคลผู้นำทางการเมืองในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือล้อเลียนบุคลิกของผู้นำคนนั้น
2. การ์ตูนประกอบเรื่อง หรือประกอบบทเรียน (Illustrated Cartoon) มีไว้เพื่อให้ผู้อ่านสนใจ และเข้าใจเรื่องราวในหนังสือง่ายขึ้น
3. การ์ตูนฮาซันรูปเดี่ยวจบ (Gag) การ์ตูนฮาซันหลายช่องจบ (4-5 ภาพ) ในหน้าเดียวกัน และการ์ตูนสั้นเป็นตอน ๆ (Strip) มีในหนังสือสำหรับเด็ก หรือหนังสือสำหรับเด็ก
4. การ์ตูนเรื่องยาว (Comic Book or Serial Cartoon) ปัจจุบันเด็กและผู้ใหญ่บางคนนิยมอ่านกันมาก มีลักษณะคล้ายนิยายภาพ เช่น การ์ตูนเล่มละบาท มีลักษณะเป็นภาพเหมือน หรือภาพลายเส้น

5. การ์ตูนโฆษณา (Commercial Cartoon) มีทั้งภาพนิ่ง ตามหนังสือพิมพ์ วิทยุสาร และโทรทัศน์ หรือภาพเคลื่อนไหว สร้างขึ้นเพื่อการโฆษณาโดยตรง

6. ภาพยนตร์การ์ตูน (Animation Cartoon) เป็นการ์ตูนเรื่องยาว ฉายตามโรงภาพยนตร์

7. การ์ตูนโทรทัศน์ (Television Cartoon) มีลักษณะเป็นการ์ตูนชุดสั้น ๆ แบ่งเป็นตอน ๆ ออกอากาศเพื่อคั่นเวลาหรือเป็นตอนยาว ๆ เช่น 30-50 นาที (บรรณพ เรืองบุรพ 2524 : 20-21) ๒๓

วิวัฒนาการของภาพยนตร์การ์ตูนในต่างประเทศ (Animation Cartoon)

การทำภาพนิ่งให้มีชีวิต (Animation) เป็นงานที่เกิดขึ้นก่อนที่จะมีภาพยนตร์ เกิดจากการที่มนุษย์ต้องการเห็นภาพเคลื่อนไหวได้ ในราวปี ค.ศ. 1890 ศิลปินชาวฝรั่งเศสคนหนึ่ง ได้พยายามนำภาพเขียนมาติดต่อกันทีละภาพ เพื่อให้มองเห็นภาพเคลื่อนไหวได้ แต่การเคลื่อนไหวของภาพยังอยู่ในลักษณะจำกัด (Limited Animation) ต่อมาในราวปี ค.ศ. 1893 โทมัส เอดิสัน (Thomas Edison) ได้ประดิษฐ์กล้องไคนโทสโคป (Kinetoscope) สำหรับถ่ายภาพยนตร์สำเร็จ จึงมีผู้สร้างภาพยนตร์ฉากการแสดงของคนฉายเป็นครั้งแรกในโรงภาพยนตร์ที่ซีกาโก จากนั้นงานทำภาพนิ่งให้เคลื่อนไหวจึงพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงปีค.ศ. 1904 บาทหลวงชาวฝรั่งเศสชื่อ ฮีมิล โคล (Emile Cohl) ได้เขียนภาพการ์ตูนง่าย ๆ มีลักษณะเป็นตัวการ์ตูนหัวกลมถ่ายลงฟิล์มภาพยนตร์มีเรื่องราวเกี่ยวกับการสอนศีลธรรมแก่เด็ก นับเป็นภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องแรก ใช้ชื่อเรื่องว่า ครามา อมิงค์ เดอะ พัพเพท (Drama Among The Puppets) และต่อมาก็ได้มีผู้สร้างการ์ตูนอีกหลายเรื่อง เช่น ในปี ค.ศ. 1917 แมกซ์ ฮิลเชอร์ (Max Eleischer) ได้สร้างเรื่องโคคาชอปซูย (Koka Chop Suey) ฉายที่อเมริกา และในปีเดียวกันนี้ แพท ซัลลิแวน (Pat Sullivan) ก็ได้สร้างเรื่อง เฟลิก เดอะ แคท (Felix The Cat) พร้อมกับการ์ตูนป๊อป-อาย (Pop - Eye) จนถึงปี ค.ศ. 1929 จึงเข้าถึงยุคของวอลท์ ดิสนีย์ (Walth Disney) ราชาการ์ตูนที่ทั่วโลกรู้จักกันดี ได้เริ่มผลิตการ์ตูนชาวค้ำ เจียบสัน เรื่องแรกชื่อ อลิซ อิน การ์ตูนแลนด์ (Alice In Cartoonland) สร้างเมื่อปี ค.ศ. 1923 และในปี ค.ศ. 1929 จึงได้สร้างการ์ตูนสี่เรื่องยาวคือเรื่อง สโนไวท์กับคนแคระทั้งเจ็ด และในยุคหลัง ๆ ก็มีเรื่อง

ซินเดอเรลลา ปีเตอร์แพน ทรามวัยกับไอตูบ โดนัสคัส กุฟตี และเมากัส เป็นต้น
ในระหว่างนั้นก็มีผู้สร้างภาพยนตร์การ์ตูนจากหนังสือการ์ตูนที่มีชื่อ เช่น เรื่อง จูบเปอร์แมน
จากนั้นก็มีการ์ตูนอีกหลายเรื่อง เช่น มนุษย์ค้างคาว และกัปตัน มาร์เวล เป็นต้น

วิวัฒนาการของภาพยนตร์การ์ตูนในประเทศไทย

จากการสัมภาษณ์คุณ ปยุต เงากระจ่าง เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2528 คุณปยุต
ได้กล่าวถึงวิวัฒนาการของภาพยนตร์การ์ตูนในประเทศไทย ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า การทำภาพให้มีชีวิต
ในประเทศไทยเกิดขึ้นมาเป็นเวลานานแล้ว งานที่สำคัญในประเทศไทย การทำให้มีชีวิตจิตใจ ของไทย
ได้แก่ หนังสตลก เพราะหนังสตลกมีลักษณะเป็นภาพที่เคลื่อนไหวได้ มีตัวละครที่ลักษณะคล้ายการ์ตูน
เพียงแต่ยังไม่มีใครคิดถ่ายภาพหนังสตลกลงฟิล์มภาพยนตร์เท่านั้น หนังสตลกของไทยจึงมีลักษณะ
ที่จำกัด (Limited Animation) อยู่อย่างเดิม กระทั่งปี พ.ศ. 2488-2489 คุณเล่นห์
คล้ายเคลื่อนไหว นักวาดการ์ตูนชื่อดังในสมัยนั้นได้พยายามสร้างการ์ตูนเกี่ยวกับชาวนา ล้มบี
พัฒนามาลานาไทย ถ่ายลงฟิล์มแล้วนำออกฉายที่โรงภาพยนตร์ทหารอากาศ แต่ไม่ได้รับการ
สนับสนุนจากรัฐบาลเท่าที่ควร ต่อมาในปี พ.ศ. 2498 ปยุต เงากระจ่างจึงได้สร้างภาพยนตร์
การ์ตูนสี เป็นครั้งแรก ไข่ชื่อเรื่องว่า "เหตุมหัศจรรย์" นำออกฉายที่โรงภาพยนตร์บรมเวัย
โดยฉายควบคู่กับภาพยนตร์ไทย จากนั้นจึงเริ่มมีการ์ตูนเรื่องสั้น ๆ และการ์ตูนโฆษณาเกิดขึ้น
ส่วนภาพยนตร์การ์ตูนเรื่องยาวและนำออกฉายตามโรงภาพยนตร์นั้น มีเพียงเรื่องเดียวคือ
ลุดลาคาร์ สร้างโดยปยุต เงากระจ่าง ล่าเหตุมหัศจรรย์การ์ตูนในเมืองไทยมีน้อย และไม่
มีผู้นิยมสร้างเหมือนกับภาพยนตร์ที่ไ้คนแ่ดงนั้น เพราะการสร้างภาพยนตร์การ์ตูนแต่ละเรื่อง
จะต้องใช้เวลาความสามารถ และความเพียรพยายามของผู้สร้างอย่างสูง จึงจะสำเร็จเป็น
ภาพยนตร์การ์ตูนที่สมบูรณ์ได้ ประกอบกับประเทศไทยยังไม่มีสตูดิโอ ที่จัดเป็นอุตสาหกรรม
มาตรฐานในการสร้างภาพยนตร์การ์ตูนเหมือนกับต่างประเทศ ดังนั้นถ้ามีผู้ใดคิดจะสร้างภาพ
ยนตร์การ์ตูนสัก 1 เรื่อง ก็จะต้องใช้ทั้งเวลา และงบประมาณที่สูงมาก ต่างกับประเทศทาง
ยุโรป-อเมริกา หรือประเทศญี่ปุ่นที่การสร้างภาพยนตร์การ์ตูนได้กลายมาเป็นอุตสาหกรรมใหญ่
ของประเทศ ดังนั้นผลผลิตทางด้านภาพยนตร์การ์ตูนของญี่ปุ่นจึงมีมากมายอย่างที่ปรากฏอยู่ใน
ทุกวันนี้

ภาพยนตร์การ์ตูนญี่ปุ่น

การสร้างภาพยนตร์การ์ตูนของประเทศญี่ปุ่น มีต้นกำเนิดมาจากประเทศจีน
จีนได้คิดทำการ์ตูนเรื่องมานานแล้ว เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นเข้าไปทำสงครามใน
ประเทศจีน จึงได้นำวิธีการสร้างภาพยนตร์ของจีนกลับมาด้วย ญี่ปุ่นสร้างภาพยนตร์การ์ตูน
เรื่องแรกเมื่อปี พ.ศ. 2502 ใช้ชื่อเรื่อง The White Snake เรื่องที่ 2 คือ Magic Boy
และชื่อของคือเป็น เรื่องที่ 3 ธุรกิจการสร้างภาพยนตร์การ์ตูนของญี่ปุ่นเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว
ผลงานการสร้างผลิตรายการออกสู่ผู้ชมหลายประเทศ และประเทศไทยก็เป็นแห่งหนึ่งที่มีผู้นิยมการดู

ภาพยนตร์การ์ตูนญี่ปุ่นมาก (หยุด เงากระฉ่าง, สัมภาษณ์) → ประเภทการ์ตูนญี่ปุ่น ใน นพพนิดา

พ 23.

การ์ตูนญี่ปุ่นทางโทรทัศน์ไทย

พ 24

จากการขาดแคลนรายการของสถานีโทรทัศน์ในยุคแรก ทำให้สถานีต้องแสวง
หารายการจากต่างประเทศเข้ามาเสริม ในระยะแรกมีเพียงภาพยนตร์และการ์ตูนจากประเทศ
สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ เท่านั้น ต่อมาสถานีโทรทัศน์ได้เริ่มสนใจรายการจากประเทศญี่ปุ่น
ซึ่งมีราคาที่ทางสถานีพอจะซื้อได้ รายการจากประเทศญี่ปุ่นสิ่งหลังไหลเข้ามาประเทศไทยเป็น
เวลาติดต่อกันไม่ต่ำกว่า 15 ปีแล้ว ในระยะแรกรายการโทรทัศน์จากญี่ปุ่นจะมีเนื้อหาประเภท
ที่ดูได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ แนวของเรื่องเป็นประเภทขำๆไร ต่อมาภาพยนตร์ประเภทอภินิหาร
การแปลงกายในลักษณะต่าง ๆ เริ่มมีมากขึ้น ในระยะหลังผู้ใหญ่จึงลดความสนใจลง ในขณะที่
เด็กยังคงสนใจและติดตามชมรายการประเภทนี้มากขึ้น ในที่สุดรายการโทรทัศน์จากญี่ปุ่นส่วน
ใหญ่จึงเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายมาเป็นกลุ่มเด็ก และเพิ่มรายการที่มีสัตว์ประหลาดและการ์ตูน โดย
มีเนื้อหาดึงดูดใจเด็กเป็นสำคัญ สำหรับแนวเนื้อหาของภาพยนตร์ อร์ทัย (อร์ทัย คริสันดีลูช
2527 : 18) ได้แบ่งไว้เป็นช่วง ๆ ดังนี้

1. ยุคสัตว์ประหลาดและหุ่นยนต์วิเศษ

ในช่วงปี พ.ศ. 2515-2520 เป็นช่วงที่รายการโทรทัศน์ และการ์ตูน
ญี่ปุ่นเน้นเนื้อหาต้านการต่อสู้อะหว่างคนดีกับคนร้าย ในรูปของสัตว์ประหลาด หุ่นยนต์แปลงกาย
เด็ก ๆ จะรู้จักเจ้ามดแดง เจ้ามดเอ็กซ์ หุ่นแกรตเตอร์ และโตมอส เป็นต้น ในการดำเนิน
เรื่องจะมี 2 ฝ่ายต่อสู้กันทั้งแบบตัวต่อตัว และด้วยอาวุธพิเศษ เช่น ลำแสงเรเซอร์ ดาบสายฟ้า
นอกจากนี้ทั้ง 2 ฝ่าย มักจะมีความสามารถในการกระโดดจากที่สูง ๆ โดยไม่เป็นอันตราย

ขณะเดียวกับที่รายการประเภทนี้กำลังออกอากาศ ของเล่นประเภทต่าง ๆ ที่มีสัญลักษณ์ของตัวเอกในเรื่องก็ทยอยออกมาสู่ตลาด เช่น หมวกเจ้ามดแดง หน้ากาก ตึกตาคู่นยนต์ ระเบิด ฯลฯ สินค้าเหล่านี้จะได้รับความสนใจจากเด็ก ๆ มาก

ในช่วงนี้เองผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กได้ เริ่มสังเกตเห็นพฤติกรรมแปลก ๆ ของเด็ก ที่มักจะตั้งท่าประหลาดราวกับจะต่อสู้กับใคร ถ้ามีคู่ต่อสู้ก็จะตั้งหน้าต่อสู้กันพร้อมกับเสียงดัง เด็กบางรายก็เลียนแบบการกระโดดสูง ของมนุษย์ไฟฟ้าจนตกลงมาได้รับบาดเจ็บก็มี จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายวิตกกังวล ประกอบกับผลการวิจัยของชาร์ลส์ (ชาร์ลส์ ลีฮอว์ 2518) "พบว่าเด็กไทยชอบรายการโทรทัศน์ของญี่ปุ่นเป็นอันดับ 1 และพบว่าเนื้อหาของรายการโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อเด็กในแง่ของการเลียนแบบ โดยเด็กชอบคิดและอยากทำตามอย่างบุคคล ที่ตนชอบในรายการโทรทัศน์" บรรยากาศของความคิดเห็นในช่วงนั้น จึงออกมาในลักษณะการต่อต้านรายการโทรทัศน์ และการรื้อถอนจากประเทศญี่ปุ่น บทวิจารณ์ทางสื่อมวลชนตลอดจนการถกปัญหาในการสัมมนาต่าง ๆ มักเรียกร้องให้มีการควบคุมเนื้อหาของรายการประเภทนี้ รวมทั้งให้สถานีโทรทัศน์เลิกเล่นรายการที่มีเนื้อหาประเภทสัตว์ประหลาดและหุ่นยนต์เสีย

2. ยุคนิทาน และยุคนวนิยายชีวิต

ผลของการวิจารณ์ และการเรียกร้องดังกล่าว ทำให้แนวเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ที่มุ่งกลุ่มเป้าหมายเด็ก มีแนวเปลี่ยนไปในระหว่างปี 2520-2525 รายการประเภทสัตว์ประหลาดลดน้อยลง และเริ่มมีการ์ตูนประเภทนิทาน และนวนิยายเข้ามาแทน เรื่องที่ได้รับความนิยมแพร่หลายได้แก่ การ์ตูนเรื่องแคนดี้จอมแก่น มีเรื่องราวที่ผูกใจเด็กวัยรุ่น สิ่งที่มาคือหนังสือการ์ตูนแคนดี้ และสินค้าประเภทเครื่องเขียนมีรูปแคนดี้มมสีทองเป็นสัญลักษณ์ นอกจากแคนดี้แล้ว ยังมีการ์ตูนประเภทนวนิยายเรื่องอื่นอีก เช่น เรมีหนูน้อยพเนจร หมาใหญ่เพื่อนยาก ตลอดจนการ์ตูนที่ผลิตจากนวนิยายที่มีชื่อเสียงของฝรั่ง เช่น เรื่องคุณพ่อยายาว เป็นต้น ส่วนนิทานการ์ตูนในช่วงต้นปี พ.ศ. 2522 ได้เริ่มมีนิทานพื้นบ้านของญี่ปุ่น (Manga Nippon Mukashi Banashi) รายการนี้นับเป็นรายการที่มีคติสอนใจ และทำให้ผู้ชมเข้าใจวัฒนธรรมบางอย่างของญี่ปุ่น แต่เล่นอยู่ไม่นานก็หยุดไป จนถึงปี พ.ศ. 2525 จึงมีการ์ตูนแนวเดียวกัน คือ เฌรน้อยเจ้าปัญญา (อิกคิว) เล่นออเรื่องราวที่สนุกสนาน คล้ายเรื่องคังริณยูชิของไทย ขณะเดียวกัน

เรื่องราวก็แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม-ความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นสมัยก่อน นอกจากนิทานของญี่ปุ่นแล้วยังมีการ์ตูนนิทานนานาชาติ เช่น เทพนิยาย แอนเตอร์สสัน กษัตริย์อาเทอร์ และอัศวินโต๊ะกลม เป็นต้น

การที่แนวเนื้อหาของภาพยนตร์การ์ตูนเปลี่ยนจากประเภทสัตว์ประหลาด และหุ่นยนต์แปลงกายมาเป็นประเภทนิทาน และนวนิยายชีวิตนั้น นอกจากเป็นผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ระดับระวางในเรื่องการเลือกสรรค์เนื้อหาแล้ว ยังเป็นเพราะแนวโน้มการผลิตการ์ตูนของญี่ปุ่นเปลี่ยนแนวการสร้างด้วย เพราะแนวเดิมก็ได้รับการต่อต้านจากผู้ปกครองญี่ปุ่นเช่นกัน

3. ยุคแห่งการผนวกชีวิตจริงกับสิ่งมหัศจรรย์

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา การ์ตูนญี่ปุ่นแนวใหม่อีกแนวหนึ่งเริ่มเข้าสู่ตลาดโทรทัศน์ไทย คือการ์ตูนที่มีแนวเรื่องของชีวิตคนญี่ปุ่นในยุคปัจจุบัน มีของวิเศษมาเกี่ยวข้อง สิ่งมหัศจรรย์จะมาในรูปของ สัตว์เลี้ยง ตุ๊กตา หุ่น สิ่งเหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนยุคปัจจุบัน เช่นช่วยแก้ปัญหา ช่วยทำให้ล้นทุกตลอดจนช่วยสร้างปัญหาให้กับคน เช่นเรื่อง โดเรมอน มินาจฮาโตริ ปาร์แมน และ ดร.สลับกับหนูน้อยอาราเลย์ ซึ่งตัวเอกของเรื่องจะเป็นตัวที่ก่อให้เกิดการเพ้อฝันและจินตนาการไปต่างๆ

ในบรรดาหลาย ๆ เรื่องนี้ โดเรมอน เป็นเรื่องที่ได้รับความนิยมมาก มีการแพร่หลายออกไปทั้งในรูปสิ่งพิมพ์ เพลง ของเล่น ของใช้ และเครื่องประดับบ้าน
→ 16กคิมเทพจนดาร์ชิวิน พรัชญ 1877105 นม 22
เด็กไทยกับการ์ตูนญี่ปุ่น

ในปัจจุบันปรากฏการณ์ที่พ่อแม่ผู้ปกครองสังเกตเห็นได้ชัดคือ เด็กจะชอบดูรายการการ์ตูนญี่ปุ่น เมื่อดูแล้วจะพูดจาเลียนแบบการ์ตูนที่ดูมา เช่น คำว่า "มิน มิน มิน" ในเรื่อง มินาจฮาโตริ หรือเอานิวฉิมศิริชะ แล้วทำเสียงตอก ๆ ๆ ในเรื่องเขรน้อยเจ้าปัญญา การเลียนแบบนี้ ถ้าไม่เป็นอันตรายก็ไม่เป็นไร แต่ถ้าเป็นการเลียนแบบที่ก่อให้เกิดอันตรายก็น่าเป็นห่วงมาก

อรทัย (อรทัย ศรีสันติลูช 1981 : 20) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของรายการการ์ตูนญี่ปุ่นต่อเด็กไทย โดยศึกษาจากเด็กวัย 3-6 ปี จำนวน 100 คน ในเขตกรุงเทพมหานคร พบประเด็นที่น่าสนใจคือ

1. การเปลี่ยนแปลงของเด็กจากโทรทัศน์ ร้อยละ 75 ของเด็กที่สำรวจระบุว่า เคยเปลี่ยนแปลงรายการจากโทรทัศน์ โดยมีวิธีการเปลี่ยนแปลงคือ

1.1 เปลี่ยนแบบด้วยคำพูด กริยาท่าทางของตัวเอกในรายการ หลายคนระบุว่าชอบท่าทางตามอย่าง แจ้มตแดง อี๊กิวซัง และแคนดี้ แคนดี้ สำหรับเพลงประจำรายการโทรทัศน์ เด็กระบุว่าชอบร้องเพลงจากรายการการ์ตูนที่ตนชอบ เช่นเพลงจากเรื่อง ไทมมอลียอดขุนพล โดเรมอน และอี๊กิวซัง

1.2 เปลี่ยนแบบโดยการใช้อุปกรณ์สมมติประกอบท่าทาง เด็กร้อยละ 24 ระบุว่าเปลี่ยนแปลงโดยมีอุปกรณ์การเล่นประกอบ เช่น ไม้ยาวแทนดาบ หรือกล่องเจาะ ล้อมศีรษะแทนหน้ากาก หรือหุ่น ส่วนเด็กหญิงจะแต่งตัวและสมมติเป็นตัวละครต่าง ๆ

นอกจากนี้พบว่า เด็กชายชอบเปลี่ยนแปลงรายการโทรทัศน์มากกว่าเด็กหญิง (เด็กชาย 90 % เด็กหญิง 60 %)

2. การเรียนรู้ทางสังคม การดูโทรทัศน์นี้ทำให้เด็กเรียนรู้บางอย่างจากรายการได้ รายการโทรทัศน์จากญี่ปุ่นก็มีส่วนให้เด็กเรียนรู้ ลักษณะของวัฒนธรรม หรือความเป็นอยู่ของชาวญี่ปุ่นได้ ภาษาหรือคำศัพท์บางคำที่ปรากฏในรายการบ่อย ๆ เด็กจะเข้าใจได้เอง เช่น คำว่า "ฮามุไร" "ยูโด" เด็กวัย 3-6 ขวบหลายคนสามารถอธิบายความหมายได้

ในด้านการเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคม เด็กสามารถเข้าใจเรื่องราวและสิ่งที่รายการโทรทัศน์ต้องการสอนเด็กได้เป็นอย่างดี

จากการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่าเด็กสามารถเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมที่แสดงออกทางรายการโทรทัศน์ได้ ว่าต้องการสอนอะไรแก่เด็ก โดยเฉพาะพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นสากลไม่ว่าการแสดงจะออกมาในรูปคน หุ่น หรือการ์ตูน เด็กจะเข้าใจและเรียนรู้ข้อความที่บอกกล่าวทางรายการได้

ทำไมเด็กไทยจึงชอบโดเรมอน

อรทัย (อรทัย ศรีสันติสุข 2527 : 22) ได้ให้เด็กชั้นประถมปีที่ 3 ของโรงเรียนสาริตแห่งหนึ่งเขียนเรียงความเรื่อง "ทำไมฉันจึงชอบการ์ตูนโดเรมอน" จากเรียงความของเด็ก 25 คน เหตุผล 2 ประการแรกที่เด็กตอบมากที่สุดคือ ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน

และชอบที่แมวโตเรมอนมีของวิเศษมากมาย จากคำตอบของเด็กทั้ง 2 ประการนี้แสดงว่า ผู้สร้างการ์ตูนโตเรมอนจับจุดความสนใจของเด็กได้ถูกต้องเพราะ จากคำตอบแรก ความสนุกสนาน คือ เหตุผลแรกที่เด็กควรจะต้อง เล่น หรือจะทำสิ่งใด ๆ ส่วนคำตอบที่ 2 เป็นเพราะเด็กเป็นวัยที่มีจินตนาการสูง ชอบนิทาน ชอบเรื่องอภินิหาร และชอบให้มีสิ่งวิเศษมาช่วยในยามคับขัน เมื่อการ์ตูนโตเรมอนมีลักษณะดังกล่าว จึงเป็นที่ถูกใจเด็กมาก แต่ในกรณีนี้ อาจมีข้อขัดแย้งที่ว่าขัดต่อค่านิยมพื้นฐานของไทยที่ต้องการให้คนไทยรู้จักการพึ่งตนเองและมีความขยันหมั่นเพียร อย่างไรก็ตามนักจิตวิทยาได้กล่าวไว้ว่า ถึงเด็กจะชอบเรื่องเพ้อฝัน เช่น นิทานที่สัตว์พูดได้ เด็กจะรู้ว่าความจริงสัตว์พูดไม่ได้ ดังนั้นการที่เด็กชอบเรื่องดังกล่าวจึงเป็นการชอบเพราะเรื่องนั้นตรงกับความคิดฝันของเขา เด็กจึงใช้นิทานหรือการ์ตูนสนองความพอใจของตน

เหตุผลที่ 3 เด็กชอบโตเรมอนเพราะน่ารัก นับเป็นลักษณะการมองของเด็กอีกแบบ เพราะสำหรับผู้ใหญ่อาจเห็นตรงข้ามว่าแมวตัวนี้ไม่น่ารัก และไม่เหมือนแมวเลย แต่บุคลิกของแมวที่อ้วนกลม กลับทำให้เด็กชอบ อาจเป็นเพราะทำให้จำง่ายและเด็กสามารถวาดรูปโตเรมอนได้โดยไม่ยากนัก

เหตุผลที่ 4 และ 5 เด็กชอบเพราะโตเรมอนมีนิสัยช่วยผู้อื่น และโน้มน้าวมโนทัศน์คล้ายตนเอง จากคำถามแสดงให้เห็นว่าเด็กสามารถเรียนรู้พฤติกรรมของสังคมจากรายทางโทรทัศน์ได้ เช่น เด็กแยกการกระทำได้ว่า อย่างไรดีหรือไม่ดี เช่น การฉ้อโกง การช่วยเหลือกัน การรังแกผู้อื่น การป้ายความผิดให้ผู้อื่น การเกียจคร้าน เหล่านี้มีอยู่ในการ์ตูนโตเรมอนทั้งสิ้น

จากคำตอบของเด็กทำให้เห็นได้ว่า เด็กชอบการ์ตูน เพราะการ์ตูนสนองความต้องการของตนได้ สอดคล้องกับทฤษฎีของสื่อมวลชนว่าด้วยการใช้สื่อ และการสนองความต้องการของผู้รับสาร (The Uses and gratification of mass communication) แนวความคิดนี้เห็นว่าสื่อมวลชนมีใช้ตัวการที่มีอิทธิพลเหนือผู้รับสาร ตรงข้ามผู้รับสารเองคือผู้ที่มีอิทธิพลเหนือสื่อมวลชน เช่นดูรายการโทรทัศน์เพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อทราบ ข่าวสาร เพื่อความรู้ ตลอดจนเพื่อให้เป็นคนทันสมัย เป็นต้น

ความเห็นของผู้ผลิตรายการการ์ตูนญี่ปุ่น

การที่การ์ตูนญี่ปุ่นเข้ามาแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับในประเทศไทยนี้ เป็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ผลิตรายการชาวญี่ปุ่น ว่ามีความคิดเห็นเช่นใด ซึ่งอรรถ (อรรถ ศรีสันติลุ่ม 2527 : 23) ได้ขอสัมภาษณ์นายมินาโตะ ชากานาชิ ผู้ผลิตรายการแอนิเมย์เจ้าปัญญา ได้ความคิดเห็น ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า การผลิตภาพยนตร์การ์ตูน เรื่องแอนิเมย์เจ้าปัญญา นั้น ในขณะที่ผลิตผู้สร้างได้ตั้งกลุ่มเป้าหมายไว้เฉพาะเด็กญี่ปุ่นเท่านั้น วัตถุประสงค์จะ -

สอนเด็กถึงค่านิยมบางประการ เช่น การช่วยเหลือผู้อื่น การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น ความสุภาพอ่อนน้อม ดังจะเห็นได้จากเนื้อหาในรายการที่อีกครึ่ง จะไม่ชอบการทะเลาะวิวาท จะเชื่อฟังผู้ใหญ่ แต่ในขณะที่เด็กอีกครึ่งจะกล้าหาญและต่อสู้ความเป็นธรรมอยู่เสมอ ผู้ผลิตตั้งใจที่จะให้เด็กเห็นแนวทางการปฏิบัติตนของพระอีกครึ่งที่ผู้ผลิตมีความเคารพนับถือเป็นพิเศษ เรื่องนี้นอกจากจะแสดงออกถึงแนวทางการปฏิบัติตนที่เป็นตัวอย่างอันดีแล้วยังสอนเกร็ดความรู้ให้แก่เด็กในรูปของคำอธิบายเชิงอรรถเพิ่มเติม นอกเหนือจากเนื้อเรื่องเพื่อให้เด็กได้เกร็ดความรู้เพิ่มขึ้น ซึ่งลักษณะนี้เป็นแนวการผลิตแบบใหม่ และปรากฏว่าได้ผลดีสำหรับเด็กญี่ปุ่น ส่วนการที่การ์ตูนเรื่องนี้เป็นที่ยอมรับของเด็กไทยนั้น ผู้ผลิตดีใจมาก และไม่ได้คิดมาก่อน เคยแต่ทราบว่าเป็นที่ยอมรับในฮ่องกงและประเทศจีน อย่างไรก็ตามถึงแม้เรื่องนี้ขณะผลิตมิได้มุ่งเพื่อเด็กในชาติอื่น แต่ผู้ผลิตแน่ใจว่า ในการสื่อสารด้านจริยธรรมอันดีงามแล้ว ย่อมไม่มีพรมแดนใด ๆ จะกีดกันความเข้าใจของเด็กได้"

สำหรับรายการการ์ตูนโดเรมอน ซึ่งนักวาดการ์ตูน 2 คนคือ ฟุจิโมโต ฮิโรชิ และ อามิโกะ โมโตโอะ ได้เคยแวะมาเมืองไทย และให้สัมภาษณ์ไว้ในนิตยสาร "โลกหนังสือ" ฉบับที่ 7 เมษายน 2526 มีบางประเด็นที่น่าสนใจคือ

"เราเขียนการ์ตูนเพื่อเด็ก ๆ ในญี่ปุ่นเท่านั้น เมื่อเด็กในประเทศอื่นชอบเราก็ดีใจ การ์ตูนของเราไม่ใช่การ์ตูนแบบการ์ตูนทั่วไป อย่างการ์ตูนแนววิทยาศาสตร์ไม่ได้อยู่ในแนวการวาดของเราเลย การ์ตูนของเราเป็นการ์ตูนเพื่อเด็กญี่ปุ่น ชอบคุณที่เด็กไทยรักการ์ตูนโดเรมอนของเรา แม้ว่าประเทศจะต่างกัน การ์ตูนโดเรมอนก็ยังได้รับความนิยมอีกหน่อยความฝันของเด็กไทยที่จะมีหุ่นยนต์คงจะเป็นจริง"

จากการให้สัมภาษณ์ของผู้ผลิตรายการการ์ตูนแอนิเมชันเจ้าปัญญา และโตมรอนนี่ จะเห็นได้ว่าผู้ผลิตตั้งใจผลิตรายการให้กับเด็กญี่ปุ่นเท่านั้น แต่การที่รายการนี้เป็นที่นิยมในประเทศอื่นนับเป็นผลพลอยได้ แม้การ์ตูนจะเป็นภาษาสากล และเนื้อหาทั่วไปอาจเข้าใจกันได้ แต่เกร็ดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่แทรกอยู่ในรายการนั้น หลายส่วนที่เป็นลักษณะของญี่ปุ่น และเฉพาะเด็กญี่ปุ่นเท่านั้นที่จะเข้าใจได้ลึกซึ้ง เช่นลักษณะการอธิบายเชิงอรรถในเรื่องแอนิเมชันเจ้าปัญญา คำอธิบายจะเป็นการให้ความรู้เพื่อเข้าใจศัพท์ญี่ปุ่นดีขึ้น ส่วนนี้จึงมีประโยชน์ต่อเด็กไทยค่อนข้างน้อย ที่สำคัญคือเด็กได้ซึมซับสิ่งใดไว้บ้าง จากการชมภาพยนตร์การ์ตูนญี่ปุ่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย